

TÕUSEVA NOORUS

Nr. 3 * 1938
MÄRTS

G
MM
BER
G

8676
"Seataja"
Suomen Raastaja
22.5.38 m. 2.2. Seataja
91
107

„PÄEVALEHT“

on

päikeseks nii noorele, kui vanale

„LASTE RÕÕM“

on lastele kasvatuslikuks aluseks

**Kanamune
väljaveoks**

ostavad ainult

Eesti Munaekspordi

vastuvõtukohtad üle riigi.

Suurendage kanaperet, siis suurendate talu sissetulekut!

TÕUSEV NOORUS

Nr. 3. 1938

PÖLLUTÖÖKOJA VÄLJAANNE

II AASTAKÄIK

Noorte marss.

R. Leht.

AADO VELMET

Marsi taktis.

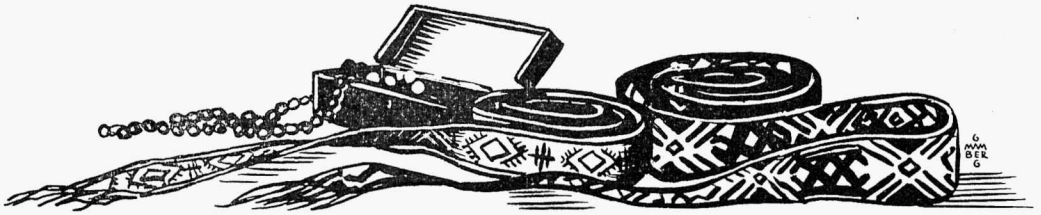

1. Oi noo - ru - se hoogu ja rõõmsat meelt, ja lau - lu mis he - li - seb tae - va! Nii
2. Kas su - - vi - ne lai - ne - tav vil - ja - põld meid ter - vi - tab rän - na - kul arm - salt. Või
3. Küll Saa - re - maa ran - da - delt Peip - si - ni töö kutsub, meid kõi - ki ta kut - sub. Ka
4. Küll tu - ge - vat kätt va - jab ka - la - paat, ja a - der ning vi - kat ja rel - vad. Me
5. Oi noo - ru - se hoogu ja rõõmsat meelt, ja lau - lu mis he - li - seb tae - va! Nii

1. rän - da - me ko - du - maa, kal - li, teel, ei pel - ga me mu - ret ei vae - - - - va.
2. tal - vis - te han - ge - de si - nav vald, kus päi - ke - ne här - ma - tist kul - - - - dab.
3. män - gu - le mee - li - tab rõõmus meel, noor sü - da me rin - nus ju tuk - - - - sub.
4. li - - hakseid ka - ras - tab töö ja mäng, siis või - da - me a - - jad ka hal - - - - vad.
5. rän - da - me ko - du - maa, kal - li, teel, ei pel - ga me mu - ret ei vae - - - - va.

Omariiklusest ja omakultuurist.

Meie olemasolu senine tee ja geopoliitiline asend nõuavad laiade rahvahulkade süvenemist meie iseseisvuse sisusse. Peame laiades hullkades teadma ja tundma, mis meie iseseisvust ja omariiklust kannab ja sisemiselt seob. Vabaduse mõte on olnud meie eelmiste sugupõlvade alatine unelm ja mõue ning peab jääma meie rahva põhiliseks elumõtteks ka tulevikus. Eesti vabaduse hind on kogu rahva alatine ja igavene valvelolek. Vähe oleks siin ainult sõjaväest ja piirivalvest, vähe ainult riikliku ühiselu jooksvate küsimuste lahendamisest. Iseseisvus ja omariiklus tähendab eelkõige eestluse sisemist tugevust ja ühtekuuluvust ning laiade rahvahulkade aktiivset ja elavat huvi rahvuslike küsimuste vastu.

Üheks niisuguseks sisemiselt sidurivaks ja rakendavaks teguriks on pidev tegutsemine rahvuslike ja rahvuslikku omapära taotlevate küsimustega ja ülesannetega. Mida suuremaid rahvahulki suudame rakendada nende ülesannete ümber, seda tihedamaks ja sügavamaks kujuneb masside eestluse sisu ja väärtus, seda selgemaks saavad meie olemasolu edaspidine mõte ja tee. Kui mõtame, et iga eestlane kannaks eesti nime, saadaks oma lapsed eesti kooli ja ostaks eeskätt eesti kaupa, siis pole see kaugeltki tüüritimine marurahvustuse poole, vaid iga rahva olemasolu endastmõistetavaid algnõudeid. Lähedaste vepsa ja vadja hõimude hukkumine slaavlusesse, liivlaste sulamine lätlusesse ja meie läinud sajandi kurjakuuluvad verekaotused kadaklusele on küllalt kurjad ajaloolised koolmeisterid ja manitsevad meid äärmisele ettevaatusele.

Iga rahva olemasoluks ja püsimiseks on pääle territooriumi ja kaitseabinõude vaja ka sisemiselt sütitavat ainet. Üheks niisuguseks on suurem tegutsemine sellega, mida üldkultuuriliste väärtuste kõnval nime-tame omaväärtuseks, oma varanduseks. Polegi vaja, et oskaksime sellele varandusele igakord täpselt inventuuri teha. Pääsi, et neid omaväärtusi sisemiselt tunneme ja igal vajalikul juhul intensiivselt esile tõstame. Igaüks meist peab tundma, et ta on eestlane ja et meie ei saa olla lääne-eurooplased, olemata seejuures eestla-

sed. Ainult sellele sisemisele omaväärtuse ja omapära tunnetamisele võib tugineda õige omariiklus, mis annab meile õigustuse olemasoluks ka lääne-eurooplase silmis, kus niivõrd polda huvitatud meie piiridest kui meie kultuurilisest kvaliteedist ja meie kultuurilisest omapäradest. Ainult omakultuuriga võidame teiste rahvaste lugupidamise ning meie iseolemuse vajaduse mõistmise.

Omariiklus ja omakultuur püsivad koos ja võivad ka kaduda ühes. Meie ajaloo õige mõistmiseks, meie emakeele, meie rahvuslike teaduste ja oskuste arendamiseks polnud meil vene surve ajal kaugeltki neid soodsaid võimalusi, mida pakub nüüd meie omakultuurile meie omariiklus. Kahjuks oleme neid võimalusi seni ainult väikeses osas kasutanud. Meie laialised rahvahulgad pole veel põlema löönud omakultuurile.

26. märtsist kuni 3. aprillini korraldamisele tulev omakultuuri nädal ongi mõeldud selleks, et neid võimalusi senisest enam kasutaksime, sest meie rahvuslikku omapära väärrib suuremat võimulepääsmist ja viljelemist. See peab hingestama meie vaimu- ja kunstielu üritusi, meie kooli, meie kirikut, meie kodusid, meie tööstuslike üritusi ja kogu meie igapäevast elu. Meie olemasolu probleem ei luba, et meie keskel oleks selles asjas hingeliselt eemalolejad.

Ülesandeid on meil palju. Juhime tähelepanu meie emakeele omapärale ja ilule. Puhtal kujul naudime seda ilu veel ainult rahvalauludes, taime- ja kohanime-des. Meie tavalisel saaksaparastustega ja laensõnadega ülejuttatud kõnekeelel puuduvad need iluväärtused. Keel ja meel käivad käsikäes. Meie tänapäeva-ülesandeks on sütitada need keele ja rahvalaulu ilutagavarad mitte ainult keelemeeste, vaid kogu rahva südames. Meie ülesandeks on puhastada keelt võõrast ja tõsta esile ning teha teatavaks rahvuslik, murretes peituv omapära. Sellest saaksime varanduse, mille üle on põhjust olla uhke.

Meil on kogumata ja uurimata meie kohanimed, mis suuresti võiksid selgitada meie muistset ajalugu ja meie maa asustamist.

Üks kevadine kiri.

Kallis Leili!

Pahandasid oma viimases kirjas, et olen läind nii uhkeks või laisaks, et sulle enam ei viitsi kirjutada. Ja tõepoolest ongi juba hulk aega möödas sellest, kui viimati sulle pihku võtsin. Ära aga, palun, pea mind seepärast veel uhkeks! Pigemini olgu ma juba laisk, kuna on puudund selleks vajalik aeg. Meil äris on praegu nimelt kibe tööhooaeg, kuna kõik preilid ja prouad tahavad varustada uute kevadkübaratega või lasta vähemalt vanu ümber vormida.

Nü tuleb mul sageli veel hilisõhtul — kaugelt üle õige tööaja — tegevuses olla, ning koju minnes olen alati nü hirmus väsind, et polegi enam muud mõtet kui — voodisse.

Sa võibolla muigad selle üle ning arvad, et liialdan kuna minu töö ei tohiks ju olla ei raske ega väsitav, võrreldes näiteks sinu tööga. Aga kallis, kui sa seda kord ise prooviks, siis kogeksid küll, et see on ometi nii. Terved päevad õmmelda, torkida, vormida; terved päevad aina naeratada nõudlikele klientidele, kellele ükski kübar pole küllalt häü, et seda murinata osta; ükski nü halb, et vaatamata jätta. Ah, see on küllaltki pingutav ja väsitav!

Meie töötuba asetseb keldrikorral, akendega hoovi poole. Päevad läbi põleb sääl elekter, kuna päikesevalgusest ei piisa sääl töötamiseks. Kevadpäikese hellitavad kiired ei pääse aga meie töötuppa kunagi...

Ah, kuis võlus mind varem linna elektritulede sära! Ent nüüd... kui kujutleksin endale põrgut, siis kindlasti võimsa elektrivalgustusega, nü olen hakand vihkama seda

külma säravat valgust, säravat ja külma nagu kogu linnaelu.

Vaatlen end sageli hommikuti peeglist ja mõtlen: kuhu küll on jüünd mu endine jume? Näonahk on koltund ja kahvatu nagu keldritaimel, kes ma ju tõeliselt olen, kuna ainult üsna harva näen päikest: hommikuti tööle tulles varjavad teda minu pilkude eest kõrged kivimajad ja õhtul koju minnes samuti; päikesetõusu ja loojakut pole ma enam nüind ammu-ammu.

Ühel hommikul tööle tulles kohtasin Lemmyt, kes oli oma prouaga teel turule. Proua oli jüünd oma tuttavaga teel vestlema ja saime siis meiegi vahetada mõne sõna. Lemmy ütles siis, et kadestab mind, kes ma olevat oma peremees, kuna tema tundvat end oma köögis mingi proua poolt käsitletava auto-maadina... Näib, et pole temalgi siin kerge.

Möödunud pühapäeval tegin väikese jultusküigu Toompea nõlvakul. Ah, kui armastena tundusid need puud-põõsad sääl oma herohelises udulooris! Ja ometigi — mis on need inimkäte poolt kärbitud tüvikud minu kodumetsa, meie kahiseva kaasiku kõrval...

Proua lubas, kui kevadine tööhooaeg lõpeb, anda mulle paarinädalase puhkuse, siis tulen kindlasti maale ja rüügime pikemalt. Seniks aga ela hästi ja ära sellest teistele rüägi, mis sulle kui parimale sõbratarile kirjas usaldas.

Tervitusi!

Laine.

P. s. Kui leiad aega, siis kirjuta, kuis elad, ja pane mõni kevadlillekegi kirja vahele! Oleksin selle eest väga tänuulik.

Seesama.

Meie rahvaviiside suur varaait on meie praegustele põvedele avamata.

Meie rahva näitlemis- ja pidutsemisõskus kõige selle muistses suuruses küllapidudel ja jaanimägedel ning talgute, kosja- ja pulmakommetes on korraldamata.

Meie kodude ja meie ametiasutuste sisustamine pole veel kaugeltki jõudnud selleni, mis tugenedes Eesti Rahva Muuseumi mustrite ja motiivide rikkalikule varaaiale, tõstaks esile eesti rahvusliku mõõbli ja kodusisustuse omapära.

Meie ehituskunst pole veel suutnud selgitada meie ilmastikule ja meie meelelaadile sobivat ehitusstiili, ja ka meie ajandudele ja vaateile vastav taluehituste tüüp on seni leiutamata. Isegi oma kodukaunistamise aktsioonis ihkame ehk

liialt väliseid värve, saksamustrilisi aedu ning välismaisi ilupõõsaid.

Ja meie praegune koosviibimisel kasutatav laulude tagavara on vägagi võõrapärane ega kõnele sellest, et meil vanemad on olnud suure laulu ja muusika loomise võimega rahvas.

Ülesandeid meie meele ja keele, meie omapära ja omakultuuri alalt on meil järelikult paju ning vaevalt suudaksime neid kõiki siin mainida. Omakultuuri nädal ja sellega seoses algatatud omakultuurilised üritused peavad aitamata selle ülesande suurst selgitada. Meie lähem tulevik, meie omariiklus nõuab, et saaksime kiiresti asuda nende ülesannete lahendamisele.

A. Meikop.

J. Kaup.

Inimesed Issanda teedelt.

I.

Mööda pikka, tolmust ja suvekuumas roiutatavat maanteed sammus keskealine lühidavõitu mees. Talud ümberringi olid vaiksed. Kui tee kulges väljade vahel loogeldes mäkke, võis ta heita pilgu laiadele jõeluhdadele, kus välgatasid päikese pärastlõunaleit-sakus töötavate heimaliste heledad särgid. Aegajalt peatus mees, silmitses luhas töötavaid inimesi, ilma et neid kaugelt oleks tundnud, pühkis higi kitsalt laubalt ning laskus uuesti orgu, et mõni minut hiljemini tõusta uuele mäekühmule. Väike komps käe otsas, nõnda läks ta vastu uuele elule. See komps sisaldas kogu ta varanduse; siia mahutus kõik see, mis mees oli suutnud koguda kümne aasta jooksul. Pääle selle kompsu ja ta sisu omas mees veel ainult vana kolme-realise lõõtspilli, ning sedagi tassis ta praegu turjal. Paljukäidud ja tuttav oli too tee; selle tallamine üle pikkade aegade tekitas mälestusi kaugeist aegadest ja lõi sellise ime-liku matkameeleolu, millist mees oli tundnud varemini ainult lapsena pühapäevaõhtuti ja mis näis teda viivat nagu vastu mingile ilusale ja suurele õnnele.

Võibolla väsimusest, võibolla ka sellest meeoleude tõusust tingitult istus ta võsastiku servale lamedale põllukivile, upitas vana lõõtspilli turjalt ning silitas hella andumusega üle ajast kollakaks tõmbunud sõrmistiku. Veidi raskelt, nagu pisut umbselt veeresid helid suvepäeva pärastlõunasesse kaugusse, kuid mees mängis sellest hoolimata — hellununa tundest, mida tekitas sõrmeotsade puudutus sõrmistikul ja mis siis sõrmeotsadest nihkus mõnusana südamesse. Nõnda oli hää istuda siin noorusmaa-mälestuste keskel ja silitada üsna hellalt oma ainukest sõpra, kes jutustas vastutasuks helisevat südamemuinasjuttu. Nõnda, rahulikult ja omaette, tahtis ta elada ka oma uues kodus.

Nükaküla, — meenutas mees ja püüdis endamisi naeratada. Sää! laiast ja lokkavast luhasst kaelele poole tõusvail põllunõlvakuil, siit veel kilomeetrit kümme, nad kükitavad

vastamisi nagu kass ja koer, — Nükaküla ja Vembusauna —, turjad vimmas, hambad irtakil, lahutatud roheline sametina laiuvast lopsakaheinalisest luhalarakast ja selle keskel mudasena silmusklevast pooliti ummistunud jõerihmast, mille ümber kõigub ähvardavalt soostunud pind. Saab's elada sääl rahulikult? küsis ta eneselt. Kuid kohe ta naeratas — peab püüdma! Ja see soostuv jõgi — see olekski nagu selleks, et takistada vihavimma ülepääsu ühelt pervelt teisele!

Aeg läks istudes, suigatades ja kõndides. Ei olnud kiiret. Päike oli laskumas, kui mees jõudis küla esimeste taludeni. Siin, selle väikese teelahkmel konutava majakese juures, kust üks teeharu kulges metsadest tulles üle jõe Vembusauna küla nurgatalude juure, ta seisatas, tunnistas ümbrust ja mõtiskles möödunud.

Siin, otse ta ees, luhaoru paremal kaldal, lõmitaski Nükaküla, mehe tulevane kodupaik; otse vastu, teispoole jõge ja laia luhta, tukkus aga verivaenlane Vembusauna. Nagu vanastigi, olid ka nüüd ühtviisi lagunenuid õueaiad, põllud kivised ja enam-vähem võrd-selt näis jäänud põlde sööti.

Ja ometi teadis mees, et aastakümneid on need külad — Nükaküla ja Vembusauna — elanud üksteisest mööda ja üle kihutades, võistlejat jalgade alla tampides. Selgesti mäletas ta veel aega, millal Vembusauna tule-tõrjujad ehitasid uue seltsimaja, kutsudes külla noorrahvast säält Nükaküla tagamaalt, metsade- ja laantetagusest Saadu külast. Sedasama teed kaudu, siit üle jõe Vembusauna ääremajade juure, nad siis läksid ja mängisid uues seltsimajas maha mõnusa külakomöödia. Kuid kaks nädalat hiljemini valmis lava ka teispoole jõge ja laia luhta, Nükakülas, Parmu-Tõnu hiigelkütüinis, kust helisesid õhtuvaikusse üle luha ja jõe provintsilinnast külla kutsutud teatritrupi operetiviisid. Neid viise oli pärast mõnus huigata vaiksesse suveõhtusse, nii et lähedane laas kajas. See tegi südame soojalt mõnusaks, kasvatas magusat rahلودustunnet. Ja küllap sääl laane-

taguses külas oldi siis kade! Varsti asuti aga ehitama uut, tohutu-toredat seltsimaja ka Nükakülla — aeg oli ju läinud edasi ja tarvidused kasvanud...

Kuiwa oksa praksatus äratas mehe mõtteist. Kiiresti tõstis ta päa. Sääl, väikese maja otsa juures, temast paarikümne sammu kaugusel, seisis kehakas naine ja silmit- ses teda, võorast meest. Ei tea miks, kuid mehele tundus, et teda vaadeldakse umbusk- likult, võõristavalt. Pikkamööda tõusis käsi, võidunud mütsilott võeti pääst ja mees tere- tas. Naine, lakkamata uurimast, lähenes mõne sammu.

— Vaatan ja mõtlen, et kes, kas või kus..., avas siis naine suu ning kerge uudishimuga segatud naeruvine libises üle ta näo. — Kas nüüd ikka on Loopre Valdu või jälle...

— Valdu neh, tema ise! vastas mees tei- se juttu katkestades. — Tulin ja silmitsesin vanu paiku.

— No-jah, nõustus naine ja naeratas nüüd juba sõbralikumalt. — Eks Valdu jah, arvasin ju kohe. Näe räägiti ka, et pidid ik- ka tulema ja asuma siia oma vanasse kodus- se. Uskusin jah kohe, et Valdu, kes see tei- ne ikka nii tuttava moega. Tema ise, ja pilliga kohe! Kas ikka see vana, mille viisid siit kaasa, kui võtsid rapiks kaela selle va linna-lipaka? uudishimutses siis naine ja näi- tas pillile.

— Vana ikka, vastas mees kerge tusaga. Ja et juhtida jutuotsa teisale, küsis nüüd omakorda:

— Sul pojad-tütred nüüd suured — kas on kergem pidada kohta ja poodi?

— Ei poodi nüüd enam — kinni panime teise, ei tasanud. Poeg, näe, viidi soldatiks; Linda — see mul praegu küll kodus. Suvel mulle abiks, talvel õpib õmblust.

— Või talvel õpib õmblust! venitas Valdu jutukale naisele vastuseks ja püüdis kujutel- la, milliseks võib olla sirgunud too väike Roometi Linda, — poeplika, keda ta tihti oli sõidutanud põlvedel, kui elas noorena, enne seda kurba abielu, veel siin mail. Väike ja ruugepäine oli ta tookord, aasta kümne- kaheteistkümnene. Nüüd peaks teisel aas- taid olema paarikümne piirides, pisut ehk enamgi juba, mõtles Valdu.

— Jah, või's talvel siin maad-ilma! kat- kestas Roometi-ema teise mõtisklused. — Poiss seab mõrdu ja tõhuraudu, teenib mõne kopika-kübeme talvelgi, aga kus Linda või mina seda! Linda vahel läheb veel jõe- le, ta tragi... Aga mina — ei minust enam tõhu- raudadele ega lutsumõrdadele, juba vana ja... pödur.

— Jah! nõustus Valdu, kuulanud poole kõrvaga Roometi-ema arutlusi. Nüüd püüdis ta koguda kuhugi laiali jooksnud mõtteid. — Eks see vanadus tule ikka omal ajal, aga mis nüüd sina, Roometi-ema, nõnda...

— Eks astu sisse, puhka pisut jalgu — sul pikk maa käidud, märkas Roometi-ema nüüd järsku kutsuda.

— Ole terve! vastas Valdu. Ühe silma- pilgu ei teadnud ta, mida teha või vastata. Siis hakkas ta astuma Roometi-ema järel pikkamööda väikese maja poole, mille ees tukkus hüljatuna põllisvana lasipuu.

H. LEPIK
„Suvel“

Toast löi vastu saialõhna, mis esmakordselt kogu päeva jookusl meenutas Valdule laupäeva. Laskuv päike värvis toad punakaks ning too valgus näpistas nagu pisut silmigi, kui Valdu jäi istuma näoga teepoolse akna poole. Järsku ta tundis, et väsimus on istunud põlvedele ja surumas turja. Ta tundis enesel sooja ja koduse, tundis mõnusat rahu surisevat südames. Rahustava mõnuga kuulis ta Roometi-ema kõõgis sosistavat. Hoolitsevalt vastas kellegi pehme hääl.

Ja siis nad tulid — ema sooja nisuleivaga ja Linda — ju see pidi olema too kunagine väike Roometi poeprika — õllekannuga. Valdu pilk jäi peatama tüdruku veidi õhetavale näole, mida raamis endiselt ruuge juustepuhmas, ta sirgele ja täidlasele kujule ning avameelsele julgele suule. Valdu tõusis ning ulatas käe, mida suruti soojalt, omainimeselikult. Neiu pilk oli pehme, rahulik ja kindel, kuigi kerge häbilikkus värvis põski. Rahulikult istus tüdruk laua juure, vestles ja naeratas, kuni Valdu sõi. Valdu Loopre pidi mõtlema nagu uuestisündinu oma siin mail elatud aastaille ja võrdlema seda siin teispoole lauda nendega linnas, kelle hoiakus oli sageli midagi robustset, kelle näos ülbet täispuhust ja hirnivas naerus tehtud kõikemõistvust. Naljakas, kuidas see siin erineb nendest.

II.

Hommik oli vaikne. Ainult kaugete heinamaade kohal karjusid koovitajad, ja kui Valdu oli kõndinud põldude vahelt läbi küllatagusesse männitukka, kus iga üksik puu õhkus päikeses, siis olid ta teelt kisades tõusnud kiivitajad pühapäevahommikusse. Siin, mändidealusel künkjal keset lokkavaid viljapõlde, istus ta kivihunnikule, sirutas liikmeid

nagu raskuse alt vabanenu ja vaatas enese ümber. Sääli, teispoole jõge, särasid Vembusauna puukiriku suured aknad ning hääletult liikus maanteel paks tolmuriba, juhitud madalast sädelevast autost. Toda kirikut nähes naeratas Valdu. Selle kiriku ehitamist ta mäletas, ta oli sellal veel väike. Kui kerkis too kirik, ei peetud Nükkakülas midagi loomulikumaks toreda palvela ehitamisest lahkusulistele. Mis sellest, et lahkuskudesse kuulus päämiselt popsirahvast, kuna vanatalurid istusid pühapäevahommikuti vedruvankrile ja söitsid Vembusauna poole vaatama viieteistkümmne kilomeetri kaugusele linnakirikusse, — olgu Jumal siiski ka popsirahval lähemal! Kuid et Jumal oleks lähemal, selleks tuli ehitada palvelale märksa mõjuvam torn kui oli naaberkülla puukirikul...

— Küll saabub rahu, kui kõneleb Parmu Tõnu... eietati siis Vembusaunas patumõtteid ja poetati sellest vahel ka sõnaveerand. — Va imelik mehekolask! Tema see norijagi... Mossitati siis huuli ja vaadati poole silmaga sinna, kus lõmitasid põldude keskel Nükkakülla hallid hooned. Jutud räägiti tavaliselt Roometi-ema küllapoes ja Valdu väikemehena võis kuulda hääld-kurja — tema eest ei varjatud. Tema teadis, et ühtviisi Nükkakülas kui ka Vembusaunas üteldi naabri kohta soolast ja soolasemat, õpetati lapsi sülitama jõe poole, kui tuul juhtus puhuma sinna, ja kihistati pihku, kui koer ulgus, koon naaberkülla poole. Tema, Valdu, kuulis kiriku-lugusidki.

Ja siin nad nüüd seisavad, teine teispoole jõge — kirik ja temast uhkem palvela. Ja päevad veerevad edasi rohelise luha mõlemal kaldal — imelikud ja alati uued päevad, täis vihkamist ja naabri ülelöömist.

(Järgneb.)

Halapaju.

Ma teedel tuntuil hulgun alla külma saju kesk kodukopleid, vanu mängumaid. Ning lumes kiiruvajund leian halapaju — ta nagu imestades küsib: „Kust sa siia said?“

On aastad läind kui lendav linnukari, eks ajahammas süitki üle käind. On längu vajund kodumaja hari, ning palju armsaid sõpru igavikku läind...

Nüüd võin ma jälle minna vastu tormiaeru, ja seni kuni oled sina, ei ma väsi. Ma oma mured uputan kõik naeru, sest tean — mu eest sa palud ristiskäsi.

Vaid sina ükski veel, hall, laostunud halapaju, kui õnne annud minule mu teel. Nüüd võõrad elavad kesk kodumaju. Nii häü, et oled sinagi mul veel.

Soov suur mul oli paitada su okski, mis kannatanud torme kõigi tuulte. Ma käisin teederägastikus ikka eksi — ja leinajooni hõljus ümber huulte.

T. RAHUMÄE.

Lugu Kaasiku Aadust.

Kaasiku Aadu ei olnud halva südamega mees. Küläs kõneldi küll avalikult, et Aadu oma ainukese hobusega — musta ruunaga hästi ümber ei käi ja teda laseb mõnikord külmaga öö otsa alevirestorani või -kõrtsi ees lasipuu küljes konutada, aga või see siis Aadu süü oli. Miks siis ei lastud nüüd enam hobuseid kõrtsi talli ajada, nagu see oli olnud vanasti?!

Ega's inimene ole puukänd, et istub ja istub aina kodus. Vahel on tarvis olla ka teiste inimeste seltsis. Ja kus on selleks parem koht kui kõrtsis! Ega Aadu seepärast veel joodik olnud — vähemalt enese arvates mitte. Vahel läks mööda mitu kuud, ilma et Aadu oleks jalgagi kõrtsi viinud — see oli eriti suvel, kibedal töö ajal. Talvel seevastu käidi enamasti igal nädalal oma kord ära. Oli nii mõnus külmaga astuda kõrtsi „nina soojendamaks“. Aga kui kord oli sisse astunud, siis ei saanud säält enne ära, kui kõik liikmed ja lõpuks päägi oli küllalt soe.

Enamasti oli turupäevadel alevikõrtsis istumas Aadu vanu tuttavaid ja häid jutumehi. Tehti vana tutvuse värskendamiseks pott õlut. Varsti kogunes uusi sõpru juure, ja nii see läks kuni hilise õhtuni.

Ja mis sellel ruunalgi viga pidi olema: Aadu käis ju teda vahel vaatamas ja viskas talle niikaua ette heinapeotäisi, kui neid vankrikeses või reepõhjas veel leidis. Ainult talvel külmaga oli paha. Tihti oli hobusele üle visatud tekk maha langenud ja vana ruun värises külma käes. Paar korda olid Aadu enese sõbrad hobuse lasipuu küljest salaja lahti päästnud, ohjad parajas pikkuses laamitsa külge sidunud, ja nii oli vana ruun üksinda koju läinud ning Aadu alevisse jätnud. Esimene kord, kui Aadu leidis, et hobune on kadunud, arvas ta, et on tegemist varastega. Ta läks südaöö-tunnil kõrtsist otse konstaabli juure asjast teatama, magas öö alevis ja kõneles teisel päeval igale vastutulejale, et temal on varastatud hobune. Kuni viimaks keskpäeva paiku tuli Aadu naine kodunt ruunaga alevisse — vaatama, kuhu on mees kadunud. Küll siis leidis irvitajaid alevis, aga veel enam kodukülas, kuhu jutud jõudsid järele.

Üldse juhtus Aadul sageli purjuspäi koju sõites viperusi. Kord sügisel kadus vankril

üks ratas — ja seda ei märganud Aadu enne, kui koju jõudis. Oli ainult endamisi vankril istudes mõelnud, et küll on tee küljakaks hõõveldatud — vägisi kipub ümber minema.

Õnnetusi võib juhtuda igaihele, arvas Aadu, ega pannud neile viperustele erilist rõhku. Sugugi ei meeldinud aga Aadule see, et külarahvas tema äpardusi naeris. Eriti lööbid olid noored poisid. Nendega ei saanudki mehejuttu ajada, kippusid Aadut üsna avalikult narrima.

Siis juhtus kord lugu, mis tegi Aadu hoopis teiseks meheks. Pärast seda päeva ei nähtud Aadut enam kunagi hilisel õhtul kõrtsis — ja üldse oli kõrtsil nagu mingi eemale-tõukav jõud. Aadu läks sinna ainult siis, kui sõbrad teda just poolvägisi kutsusid.

See oli ühel märtsikuu õhtul, kui Aadu jäi kõrtsi õige hiljaks napsitama. Kesköö-tund oli juba lõonud, kui Aadu hakkas vana ruunaga kodu poole sõrkima. Mitu päeva kestnud suur sula oli lume ära pühkinud. Heinamaad olid vees, ja üle Aurusoo sõites oli Aadul tunne, nagu sõidaks ta oma vana ruunagu merel. Öösel läks taevas selgeks ja ilm õige jahedaks. Veepinnale tekkis siinsääl jääkimmetis. Aadu oli väga väsinud, tõmbas kasukakrae üle päa ja jäi reel tukkuma, olles kindel, et vana ruun viib teda korralikult koju.

Ärgates tundis Aadu, et kogu ta keha värises külmast. Ruun seisis ja oli kuulda, et ta sõi ahnelt heinu. Aadu arvas esimesel silmapilgul, et ta on kodus. Kuid avanud silmad ja öises hämaruses ringi vaadates leidis ta, et ümbruses on aina lage jää ja ruuna nina ees heinakuhni. Hobune oli pööranud Aurusoo teelt äpvalde ja läinud kuhja kallale heinu sööma. Ümbrust uurides leidis Aadu, et see peab olema Jalase Reinu heinakuhi, mis asub mõnisada meetrit teest kõrval.

„Küll on vigurimees“, mõtles Aadu, „või selle eest, et hoidsin teda veidi kauemini kõrtsi lasipuu küljes, jätab mind keset lagedat sood!“ Võttis ohjad uuesti pihku ja ütles:

„Noh, ruunake, hakkame jälle astuma!“ Aga ruun tõrkus vastu, ei astunud sammugi kohalt. Aadu sundis kurja häälega, löi ho-

busele ohjajaruga mööda külge — ei paremat ühti. Ruun oli nagu kivistunud kohale. Liigutas küll pääd ja vaatas Aadule haleda näoga otsa, aga edasi ei läinud. Aadul hakkas veidi õudne. Tulid meele jutud loomaks moondatud inimesest. Aadule tundus, et iga silmapilk võib tema vana ruun võtta inimese kuju ja hakata temaga rääkima. Viimaks julges Aadu siiski reelt maha ronida, et uurida, milles asi seisab.

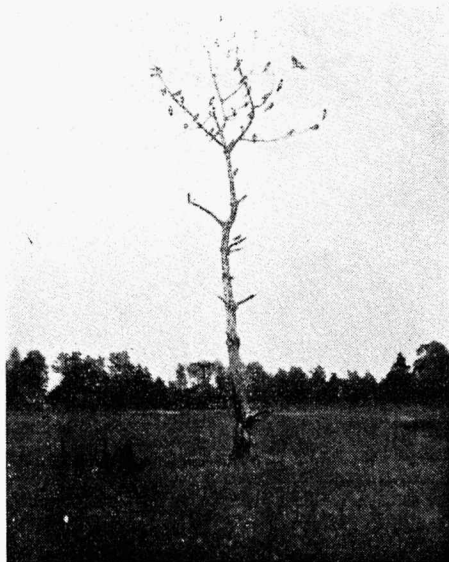
Kui ta hobusele lähemale astus, oli olukord peagi selge. Ruun oli tulnud kuhja juure siis, kui heinamaal olid veel lagedad veeloigid. Mõne tunni jooksul oli aga vesi jääks muutunud — ja nüüd oli ruun jalgu pidid jääs kinni! Aadu katsus käega hobuse jalga jääst lahti tõmmata — asjata; sama katsus ka ruun ise, kuid jää oli kõva.

Vahepeäl oli hommik kätte jõudnud ja ilm läks valgemaks. Aadu tahtis juba minna lähemasse talusse kirvest tooma, et ruuna jalgu jääst lahti raiuda, kui märkas, et teelt pööravad kõrvale ja võtavad suuna kuhja poole kaks hobust.

„Kui mind nüüd näeb mõni tuttav omaküla mees, küll siis on kõik maailm naeru ja pilget täis“, mõtles Aadu endamisi. Ta läks tagasi hobuse juure, istus ree servale seljaga tulijate poole ja tegi, nagu oleks ta oma heinakuhja juures, mille kavatseb täna koju

N. BERGHOLTZ
„Tüdruk kanadega“.

„Linnu puu“

Nagu näete „kasvavad“ selle puu otsas lehtede ja vilja asemel pääsukesed.

Foto J. Laul.

vedada. Kui võõrad mööda sõitnud, üks siis ole aega jälle edasi arutada, mõtles Aadu.

Hobuste sammudest kuuldus, et võõrad kavatsevad üsna kuhja lähedalt läbi sõita. Aadu aga popsutas rahulikult piipu edasi.

„Tere hommikut, Aadu!“ kõlas äkki tuttav hääl ja hobused jäeti seisma. Aadu pööras näo tulijate poole — säääl seisis Jalase Rein oma sulasega. Nad olid tulnud soost oma viimset heinakuhja ära viima.

Rein vaatas Aadule tüki aega arusaamatu näoga otsa. Aadu kobas kasuka põuetaskus ja tõi sääält välja viinapudeli ning ulatas Reinule, küsides:

„Ons sul kirves kaasas?“

„Kes siis ilma selleta välja söidab! Aga mis sa siis kohe kirvega?“

Aadu näitas tummalt ruunale. Mehed uurisid mõne silmapilgu hobust ja hakkasid naerma kui pöörased.

Meeste naer kõlas Aadu kõrvus veel siis, kui ta oli jõudnud heinamaalt teele. Talle tundus, nagu muigaksid kõik vastutulejadki, nagu võtaks teda irvitamisega vastu kogu küla.

„Jäägu see viimseks korraks!“ pomises Aadu endale habemesse ja sundis ruuna sõrkima. Onu.

Jüripäev märtsis.

Istudes vagunis aknaäärsel pingiotsal, vaatles Hilde kuis libisevad väljas mööda tuttavd paigad ja maastikud, asendudes üha uute ja — võõramatega. Oli pisut nukkerigi teades, et lahkub siit tuntud ümbrusest kogu suveks ja võibolla kauemaksiki. Ent samas oli uudishimugi, kui ta kujutles mõttes uut, tundmatut ümbrust, millele teda praegu viis rong iga rattaringiga lähemale.

Et väikeses isatalus ei jatkunud leiba ega elamisvõimalusi arvukale lasteperele, siis oli Hilde ju mõnda aastat olnud väljas teenimas. Ent senised teenistuskohad olid olnud tuntud ümbruses ja tuntud taludes koduvallas, kuna tänavune kirjateel, kuulutuse kaudu hangitud koht asetseis hoopis tundmatus ümbruses, kus teda koduküllast lahutab enam kui sajakilomeetriline vahemaa.

Kui masatik akende taga püsis ju tüki aega ühetooniline, pöördus Hilde aknalt, ning samas pöördus ta poole küsimusega vastaspingil istuv keskealine proua:

„Kui kaugele sõidate, preili, kui tohin küsida?“

Hilde nimetas jaama. Miks huvitab see võõrast prouat, mõttes ta ise, teadmata et see küsimus on sagedasimaks alguseks reisivestlustele ja tutvustele.

„Sõidate kellelegi külla?“ soovis proua veel teada.

„Ei, mul on jüripäev.“

„Jüripäev?“ kordas proua arusaamatuses.

„Jah, õigemini tähendab see, et sõidan uuele teenistuskohale“, seletas Hilde.

„Vabandage, et ma seda kohe ei mõistnud. Jüripäev — üsna õige, sest endistel aegadel vahelati vaid jüripäeval kohta — kas jah?“

„Nii see olevat olnud.“

„Olen sellest kuulnud“, seletas proua „Ja mis koht see siis on, kuhu te lähete, kui tohin küsida?“

„Ei midagi erilist, lihtsalt taluteenijaks — tüdrukuks.“

„Nii. Aga kas see pole raske ja tüütav?“ uuris proua edasi.

„Eks igal pool ole omad hääd ja vead“, arvas Hilde.

„See on õigus“, kiitis proua, „igal pool, aga talutöö on küll ikka linnaeluga võrreldes raske.“

„Ei saa aru. Lapsest saadik olen sellega harjunud. linnas aga pole üldse elanud.“

„Kas ei huvitaks kord ka linnas elada?“

„Siis peaks enne olema mingi teenistus, millest elada“, arvas Hilde, „ja seda pole praegu vist kerge leida.“

Proua noogutas. „Teil on õigus, tööjõu pakumine on praegu küll linnades eriti suur, aga hääd tööjõudu on ikkagi raske leida.“

„Noo?“ imestas Hilde.

„Keda veel majja võib palgata, on vanad keskealised elupõlised majateenijad — neid on aga vähe, ja siis veel maalt tulnud tütarlapsed, kui neil on pisut oskusi majatöodes. Linnatütarlapsed — neid ei tihka majja võtta.“

„Miks?“ uudishimutses Hilde.

„Oh, selleks on palju põhjusi. Eelkõige on nad laisad ja hooletud. Ja võib see siis teistsiti ollagi, kui noor inimene pole varem „lillegi liigutanud“, nagu ütleb rahvas. Maalapsed hakkavad varakult karjas käima ja vanemaid abistama, aga linnaagulis lullitavad sellealised hommikust õhtuni vaid tänaval, õppides üksteiselt vaid halbu kombeid. Isa ja ema on tavaliselt tööl, või kui ema ongi kodu — mis seegi asja muudab. Laste abi ta kodustes töödes ei vaja ega kasuta. Ja lastel päälle kitsa toakese muud paika mängimiseks pole kui tänav — see on säälnel elukool... Ja tuleb selline tänaval kasvand noor inimene majja, siis ole alati hirmul, et mõni ese võib varsti kaduda, olgu see siis riidetükk, toidupala või muu, rääkimata rahast. Siis on neil küljes veel igasugu haigusi ja muid halbusi. Ja ise ratsuta neil sundijana alati kannul...“

Hilde kuulas seda halvustavat hinnangut ja tal oli äärmiselt piinlik.

„Eks leidu maanoortegi seas rikutud inimesi“, katsus ta oma „seisust“ halvustades parandada linnanoorste prestiiži.

„Igal pool leidub häid ja halbu“ nõustus prouagi, „ent mul on linnanoortega nii kurbi kogemusi, et neid enam küll ei tihku palgata.“ Ning ta hakkas pikalt-laialt selgitama iga tüdruku puudusi, kes kunagi ta majas olid teeninud. Neid oli arvukas hulk, kuna enamik neist oli püsinud paigal vaid kuu või paar; ning proua hinnangust sai Hilde mulje, nagu juhtunuksid talle teenima just need kõige halvemad.

Siis aga viis proua jutu järsku teisele teemale küsides:

„Kui kaua Teie teenistusleping siis kestab? Aasta?“

„Esiialgu kauplesin vaid suveks; üks edaspidi näe, ehk jään talvekski, kui soovitakse, ka kodus pole nagunii midagi teha.“

„Ons teil teisi ödesid-vendi?“ — „Pooltosi-nat“, naeris Hilde.

Nii, nii. Aga kui te sinna kauemaks ei jää, kas te ei sooviks siis linna tulla — nägema elu teist palet, nagu öeldakse. Mis te arvate?“

„Kui oleks teenistust!“ kahtles Hilde.

„Küll seda leidub, kui olete tubli tüdruk“, lohutab proua. „Annan Teile igaks juhuks oma aadressi ja kui sügisel vabanete, siis otsige meid linnas üles! Eks? Kuigi ma ehk ei saa Teid enda juure võtta, siis vähemalt soovitan kuhugi“. Ja juba rebiski ta käekotis asetsevast plokknoodist lehekese, millele kritseldas oma nime ja aadressi...

„Kui mitte muud, siis vähemalt külastagegi kord“, kinnitas ta veel, kui Hilde nõõpis oma mantlit. Elavas vestluses oli aeg ja ühtlasi kaugus märkamatu mõõdunud ning järgmises jaamas tuli Hildel rongilt lahkuda.

„Benno!“ hüüdis proua, eemal pingil istuvat noormeest, kui rong seisatas. „Tule aita selle preili pakid välja kandal!“ Ja kui noormees lähenes, siis tutvustas: „Minu poegi!“

„Väga rõõmustav“, naeratas Hilde. „Ei tarvitseks end siiski tülitada, küllap tulen isegi toime.“ Ent „Benno“ ei võtnud seda kuuldavakski. Sõnakuulelikult aitas ta Hilde pakid välja ja viipas talle veel rõdult, kuni rong kadus metsa varju...

„On maailmas ka veel häid inimesi“, mõtiskles Hilde, seistes oma pakkidega väikesel jaamaaisel. Ent samas tekkis juba uus küsimus: „Mis nüüd?“ Talle oli lubatud vastu tulla, ent kedagi polnud näha. Need paar sõitjat, kes temaga koos rongilt lahkusid, läksid kiiresti minema, jaamaaisesele ei jäänud kedagi pääle jaamaametnike. Hilde võttis oma pakid ja hakkas minema jaama sissekäigu poole, et oodata säääl ooteruumis. Siis kuulis ta seljaga ruttavaid samme.

„Vabandage“, ütles võõras noormees mütsi kergitades, kui Hilde vaatas ümber, „kas olete neiu Valk?“

„Seda küll“, vastas Hilde, kuuldes kergendustundega oma nime siin võõras ümbruses.

„Tere tulemast siis! Mina — lubage — olen Arno Metsar, Mäeperest, loodetavasti teie edaspidine kaastööline.“

„Nii. Väga rõõmustav!“

„Hilinesin pisut“, vabandas noormees, „tee on paiguti juba üsna paljas, ja nii ei jõudnud ma õigeaks ajaks siia.“

„Pole midagi, rong alles äsja saabus“, ütles Hilde.

„Kuulsin seda jah metsa vahelt tulles. Aga nüüd lubage, et aitan Teil pakke kanda. Hobune on meil, näete säääl — teise lasipuu juures...“

Siis nad sõitsid. Märtsikuu päike oli sõõndurblikuks lumevaiba põldudel, oli teelgi lumekate paiguti sulanud. Metsa varjus sai aga veelgi teha kaunistest sõitu.

Noormees Hilde kõrval arendas elavat vestlust, küsitelles Hildet ja kõneldes ise, nagu oluksid nad juba vanad tuttavad.

„Mäepere on talu, kus võib teenida“, kinnitas ta Hildele. „Olen säääl juba kolmat aastat; pererahvas kohtleb sõbralikult, toit on häa, palga saab korralikult kätte ja ... noh, eks te näe isegi...“

„Arno rääkis kahtlemata õigust“, mõttes Hilde õhtul, kui ta oma kambrikeses voodisse pugus; vähemalt esimesed muljed talust ja pererahvast kinnitasid seda. Tahes-tahtmata pidi ta siinest vanapoolset perenaist võrdlema linnaprouaga, kes teda rongil oli kõnetanud. Tõsi, ka linnaproua oli osutunud üllahkeks ja otse armastusväärseks vagunis. Ent kas oleks ta seda ka siis, kui Hilde oleks tema teenija? Kas käsutaks ta siis veel poega tema pakke kandma? Küllap vist lugu oleks siis vastupidine. Siin aga võeti teda esimesest pilgust vastu nagu oma perekonna liiget, ning samuti nähti koheldavat ka Arnot. Hilde ei taibanud isegi, miks nimetas ta seda noormeest isegi mõttes vaid esnimega. Kas tundis ehk temagi end kuuluvat siia nagu perekonda?

Ka sinne perenaine oli kõnelnud oma endisist teenijaist, keda tal pika eluea kestel oli olnud samuti paljusid ning kelledest viimane — Hilde eelkäija — oli lahkunud talust abielludes, nagu mitmed teisedki. Ent ta ei halvustanud neid, vaid kõneles neist kui eemalviivaist sugulasist, kelledest tuntakse kahju. Näis, et siia olid sattunud vaid hääd inimesed või et perenaine teistest lihtsalt vaikis. See kõik aga süvendas Hilde kodusust ja ta otsustas endamisi ka omalt poolt kõik teha et perenaine kord temastki võiks kõnelda vaid hääd...

Selle mõttega ta uinuski.

Sügaval kohvri põhjas aga oli sedelike linnaproua aadressiga. Hilde ei teadnud et sama aadress oli märgitud ka politseis, kahtlaste isikute nimekirjas — ent ta lootis, et ei kasuta seda aadressi kunagi.

M. Suveste.

Ta otsustas ümber.

Kuusirp hakkas kiirgama ja tähtigi, esmalt mõni üksik, ent pärastpoole tihedasti, hakkas vilkuma.

Nad astusid kõrvuti, auklikul maanteel teineteist toetades, sõnatult. Tihti komistas neist üks või teine, vaigiti. „Miks ikka nii rõhutatud, kurb, inimlaps?“ küsis nagu areldi noormees. — „Ah, millest rääkida, pole tuju vestelda!“ vastas tütarlaps tasa ja vaatas mõtlikult hämarasse õhe. — „Olen ma sulle olnud kunagi halb? Olen ma sulle kunagi teinud ülekohut? Ütle vaid!“ anus noormees hellalt. „Ei... ning jah!“ ohkas tütarlaps, pilk auklikul maanteel. — „Aga, sa ei tohi öelda nii, see pole õige! Tead ju, et ei taha sulle teha ialgi midagi halba. Oleme ju kasvanud ühes, elanud üksteise lähedal. Igapäev nipalju kordi vaatan talu poole veski-järve kaldalt, sinna, kus elad sina. Teaks sa vaid, kuis ootan hetke, millal jälle olla sinuga? Ei, sinule ei suuda ma olla halb! Usu mind!“ — Ja õrnalt, ent endisest kindlamini hoidis noormees ümber tütarlapse ahtakese piha. — „Aga... sa... sa ju lubasid minna ära — linna. Sulle ei meeldi mina ja mu kodu. Sulle on see kõik vaid null. Miks sa teed nii, ütle vaid — miks?“ — Noormees vaikis. — Vaikimud oli tuulgi. Sirasid tähed taevavõlvil ja kuugi vaatas endiselt oma poolkaares koguga.

Noormees ja tütarlaps jõudsid metsa ääre. Siit, kusagilt maanteelt, pöördus tee metsa — kitsas rada see oligi. Samale rajale juhtis noormees tütarlapse. Pime oli mets ja kohises tumedalt — lendasid hirmunud varesed ägedalt kraaksudes kaugemale metsa. Astuti tasa ja vaikides; aegajalt praksus mõni teele langenud kuiv oks saapatalla all. Suure kuruse alla, eemale teest, nad istusid kuivadale kuuseokstele, mis noormees korjas. — „Nüüd, väike kuldpruunijuukseline, toeta oma pää mu õlale — ma jutustan sulle enesest, sinust ja elust.“ nii ütles noormees. „Tahad sa mind kuulata?“ — „Jah, tahan... nii väga tahan.“ Ja kuldpruunijuukseline lasi oma pääkese õrnalt vajuda noormehe õlale. — „Sina võib-olla süüdistad mind süiski asjatult mu linnaminekupuhul.“ Noormees ohkas. „Kodu, — suur ja ilus sõna, mis loob mõnusaima rahuldustunde, ilusaim sõna inimlapse keelel. Kui sa vaid teaksid, kuis igatsen kodu; ent mul pole seda ja seepärast pean minema otsima... õnne. Naeraksin selle üle, et loodan linnast õnne leida, tolmuseilt, hingetuult tänavakividelt; aga ma pean minema sinna, et õppida mingit ametit, et end kuidagi elatada ja et siis edasi õppida. Tahan saada hääks inimeseks, tahan elada, tahan midagi luua; veres on mürk, mis kutsuh ja sunnib loovale tööle.“ Veidikese vaikimise järele ta jatkas: „Lähe-

vad päevad, möödub aastaid — ja kord kevaldel tulen sind vaatama. Tulen siis, kui valgeis õiekobarais on su kodus õunaaed ja tasa helgib järvevesi su õue all. Siis tulen ja tunnen rõõmu sinust, kui lippad õuel ringi, valge põll ees, kuldpruunide kiharjuuste lehvides mahedas kevadtules. Siis tulen — ja mul on sinust häameel. Ent nutan iseenese üle; mul pole, pole seda, mis on ilusaim mu unistusis — õitemeri ümbruses ja vaikne, tagasihoidlik talumaja selle keskel...“ — Nüüd puhkes tütarlaps nutma. — „Miks räägid nii? Sa ei tohi rääkida nii! Ei, ei, ei! Aimustki õunapuud ei õitse sääl, kus pole sind. Ei näe sa sääl ümber lippamas mind, kui see pole meie kodu, meie mõlema.“ Tütarlaps tassandas häält. „Aga — sa ei taha? Mis loeb sulle väike kilatüdruk ja tema armastus? Sa üldse kohtled üleolevalt tütarlapsi. Aga tea üht — armastan vaid sind! — Mine — otsi õnne mujalt, kui sa ei suuda rahul olla minuga ja mu koduga. Olen ju vaid... tavaline maatütarlaps! — Kuid... tuleta mind siiski... vahel meelde!“ Ja tütarlaps nuttis kibedasti. — „Sina! Sa siis... armastad mind?“ — Ja noormees tõmbas nutva tütarlapse enesele lähemale, nii et nad seisid nägudega vastamisi. — „Jah! Olen seda alati... aga... sa ei taha minust aru saada!“ — „Ära nuta, ma ei taha, et sa nutad.“ Noormees võttis taskuräti ja kuivatas tütarlapse pisaraid. — „Nüüd mõistan sind nagu ei millalgi varem!“ — Ja noormees suudles teda. Vaikiselt kohas mets nende ümber. — „Ah, jätta! Mis loeb sulle tühine maatüdruku suudlus!“ — Ent vastuse asemel suudles noormees teda laubale, silmile. — „Sa ikkagi lähed ju linna!“ Noormees vaikis hetke. — „Ei! Otsustasin ümber: ma jään sinu juure. Ühiselt tunneme rõõmu su õitsevaist õunapuist, ühiselt vaatleme virvlevavat järvevett, käsikäes jookseme üle nurmede, karjamaa. Oi, ma olen rõõmus! Nüüd tunnen, et jälle on taht elada, teha tööd, kui olen sinuga.“ — „Nii sa oled tore! Ja tütarlaps põimis oma käsivarred ta kaela ümber. „Lähme, vaatleme juba nüüd kohe läiklevat järvepinda, lumikattes nurmi, raagus puid. Lähme oma kodu!“ Rõõmsalt tõmbas tütarlaps poisi kätt-pidi enese järele. — „Meie, sinu ja minu kodu — kui tore!“

Rõõmsalt ja rahulolevalt müigas kuusirp ja tuulgi oli vaikimud, kui noormees ja tütarlaps maanteel elavalt juteldes tõttasid vaatama oma kodu — ühist kodu, nende mõlemi ilusaimat unistust. Lumi krudises jalgade all, kusagil haugatas koer ja vaikis jälle. Eemalt paistsid õöhämaruses talumajad järve kaldalt — sinnapoole nad tõttasid õhetavalt palgeil, südames suur rõõm. Aimur Murd.

Maanoored puukoole rajamas.

Koduümbruse kaunistamise edukust on takistanud asjaolu, et lähemas ümbruskonnas pole leidunud soovikohaseid ilupuid ja -põsaid. Hoogsa koduümbruse kaunistamise propagandatöö tagajärjel on nõudmine ilupuude järele nii suur, et puukoolid ei suuda rahuldada kõiki soovijaid. Kui tahtakse ka edaspidi samas tempos edasi samuda koduümbruse kaunistamises, siis tuleb kindlasti juure soetada vastavaid puukoole maakoolide, maanoorte-, aiandus- ja teiste ringide juure. Eriti maanoortele langeb tähtis ülesanne maakodude kauniduse väljaarendamisel.

Maanoorteritingidel kui ka üksikuil asjastuhvitatud noortel peaks leiduma võimalusi väikese puukooli rajamiseks. Maanoorteriringi juure rajatav puukool peaks olema vähemalt nii suur, et kasvatatavast istutusmaterjalist jätkuks kõigile ringi liikmeile. Rajatavate puukoolide ja taimeaedade ülesandeks võib olla ühelt poolt metsanduslikest taimeaedadest saadud väikeste puutaimede kasvatamine nõutava suurusega istutusmaterjaliks ja teiselt poolt tarbe- ja ilupuude kasvatamine omakorjatud kui ka mujalt muretsetud seemneist.

Tartu ülikooli õppemetskond, Volteti metsakool ja riigimetskonnad on sunnitud suure nõudmise tõttu ilupuid müügile laskma liiga noorelt. Erapuukoolidest on võimalik saada suuremat istutusmaterjali, kuid selle tagavarad on üsna piiratud ja hinnad taimede suurekskasvatamise ja mitmekordse ümberkoolitamise tõttu võrdlemisi kallid. Otsarbekohane on muretseada noori puutaimi metsanduslikest taimeaedadest, neid paigutada puukooli ja hiljem suuremate puude ja põsastena välja istutada õigesse kohta. See on teostatav ainult siis, kui väikesi puutaimi on küllaldaselt saada.

Nimekirjad metskondade taimeaedades 1938. a. kevadel müügileminevate ilupuude ja -põsaste tagavarade kohta saadetakse üle maa kõigile metskondadele, maatulundus- ja metsanduskonsulentidele, kelle juures võib tutvuda saadaoleva istutusmaterjaliga. Nagu nimekirjadest nähtub, on ilupuude ja -põsaste tagavarad võrdlemisi piiratud.

Sooviavaldused ilupuude ja -põsaste saamiseks riigimetskondadest tuleb esitada hiljemalt 15. aprilliks s. a. Eesti Metsaühingute Liidule (Tallinn, Lai tän. 39/41) või kohalikele metsaühingule (igas maakonnalinnas), kust tehakse vastavaile metskondadele korraldused taimede väljasaatmiseks. Metskond on riiklik asutus ja kui ilupuude soovija pöördub kirjalikult metskonna poole, tuleb sooviavaldus tempelmargistada. Seejärest on parem esitada sooviavaldused E.

Metsaühingute Liidule või kohalikele metsaühingule, kellega kirjavahetus on tempelmargivaba.

Kuna istutusmaterjali tagavarad on piiratud, on tõenäoline, et ka käesoleval aastal ei suudeta rahuldada kõikide nõudmisi. Et koduümbruse kaunistamise aktsioon ei pidurduks, tuleb leida abinõusid istutusmaterjali muretsemiseks. Üheks väljapääsuteeks jääb siin võimalus, et hakkame ise soetama puutaimi seemneist. Ilupuuseemnete kogumine ja neist peenardel istutusmaterjali soetamine on seni leidnud poolehoidu ainult üksikute asjastuhvitatute juures. Niikaua kui meil pole suuremas ulatuses organiseeritud kodumaal valmivate ilupuuseemnete korjamist, tuleb iga aasta välismaalt sisse tuua suurel hulgal ka neid seemneid, mida oleks võimalik koguda kodumaal.

Eesti Metsaühingute Liit on tellinud igal aastal välismaalt ilupuuseemneid riigimetskondade puukoolide jaoks. Ka maanoorteritingid võivad saada puuseemneid puukoolide jaoks, tasudeks välismaalt ostu ja tellimisga seotud kulud. Maanoorteritingidele saadetakse nime- ja hinnikirjad ilupuude ja -põsaste seemnete kohta, mida on võimalik käesoleval kevadel E. M. Liidult saada. Sooviavaldused seemnete saamiseks tuleb esitada hiljemalt 15. aprilliks s. a.

Maanoor, kellel ei puudu huvi oma koduümbruse kaunistamiseks ja tarbepuude soetamiseks, korjab ise kodumaal valmiva ilupuuseemne. Vanemad pargid ja puisteed on hääd seemnekogumise kohad. Puuseemne valmimisaega ja korjamist on juba käsiteldud möödunud aasta „Tõusvas Nooruses“.

Koduümbruse kaunistamiseks kasutatavate puude ja põsaste arv on suur. Parem: on alata rohkem tuntud ja vähem hoold nõudvate puuliikide kasvatamisega. Eeskätt ei tohiks puukoolis puududa puuliigi, mida on võimalik tarvitada päale ilupuude ka tarbepuudena, nagu: tamm, vaher, saar, jalakas, künnapuu, lehis ja okaspuud. Tarbepuuskade rajamine kodu lähemasse ümbrusse aitab suuresti tõsta maakodude ilu.

Päale koduümbruse kaunistamise materjali soetamise olgu maanoorte taimeaedade ja puukoolide ülesandeks ka metsarajamistöedeks vajalike okaspuustikute kasvatamine. Kodumaa okaspuude seemneid on võimalik saada metskondadest tasuta. Maanoortel kui tulevastele peremeestele tuleb pöörata tõsist tähelepanu metsapindala suurendamisele ebatootvate maade arvel. Palju on selliseid talundeid, kus okaspuumetsa pole sugugi, kuid seejuures leidub küllaldaselt võimalusi selle soetamiseks.

Tähtsamad tööülesanded kevadeks.

Agr. E. Nugis.

Kevade tulekul on tarvis meele tuletada maanooringides maksvat nõuet, et iga tegevliige lahendaks aasta jooksul vähemalt ühe tegeliku tööülesande kindla kava kohaselt. See nõue on tarvilik selleks, et maanoortest kasvaksid praktilised teoinimesed.

Maanooringide tegutsemisvõimalused ja maanoorte huvialad on niivõrd mitmekesised, et pole võimalik koostada standard-töökava, mis oleks ühteviisi sobiv kõigile ringidele.

Köögiljakasvatuse võistluse korraldamine on näiteks väga kohane esimesi aastaid tegutseda maanooringidele. Kui aga noored on selle alaga juba tegutsenud aasta või paar, võib see töö minna igavaks, seepärast tuleb otsida uusi tegevusalasid.

Kodukaunistamisest võtsid maanooringid möödunud aastal agarasti osa. Tehti ära palju kasulikku tööd. Ometi ei jõutud siin tööga lõpule ka käesoleval aastal. Tulevikuks vajaliku istutusmaterjali saamiseks tuleks rajada puukoole ilu- ja tarbepuude kasvatamiseks. Seemet tuleks korjata ise või tellida seda E. Metsaühingute Liidult. Tellimistingimused on ajakirja käesolevas numbris teisel ära toodud. Kohapäält korjatud seemnete ülejääke on võimalik müüa E. Metsaühingute Liidule.

Heinaliikide vaatluslapp on paaril viimasel aastal rajatud rohkesti, kuid on veel hulk maanooringe, kus need puuduvad. Tuleks leida sobiv koht, kuhu vaatluslapp rajada, ja seemned välja tellida ajakirja käesolevas numbris teisel nimetatud tähtajal.

Külvisemne idanemise uurimine on uudne tööala, mida seni maanooringides väga vähe tehtud, mis aga väärrib suuremat tähelepanu. See tööala on jõukohane ka nooremaile liikmeile ja õpilasile. Lähemad juhised töö läbiviimiseks on antud ajakirja käesolevas numbris.

Väetuskatsed ja sordivõrdluskatsed mitmesuguste põllukultuuridega jäävad ka tänava maanooringide töökavasse. Soodustuste saamiseks tasuta väetiste ja seemnete näol tuleb ringivanemal pöörduda kohaliku maatulunduskonsulendi poole.

Suurima söödapeedi kasvatamise võistluseks on välja pandud väärtuslikud auhinnad Tšiilisalpeetri Põllumajandusliku Büroo poolt. Võistluse tingimused avaldame ajakirja järgmises numbris.

Linakasvatuse võiksid tööülesandeks valida maanoored, kes asuvad linakasvatuse rajoonis. Linakasvatuse tööjuhisis ilmub trükist kevadeks.

Kanepikasvatust jätkatakse maanooringides möödunud aasta eeskujul. Kanepiseeme aari (100 ruutmeetri) jaoks saadetakse välja tasuta kõigile maanoortele, kes esitavad vastava sooviavalduse Põllutöökojale hiljemalt 15. aprilliks. Sooviavalduses peab olema märgitud maanoore aadress ja lähim raudteejaam, kuhu oleks võimalik seemet saata. Kanepikasvataja on kohustatud täitma vastava arvestusvihiku ja selle määratud tähtajaks Põllutöökojale ära saatma.

Linnukasvatus on loomakasvatuse harudest maanoortele kõige sobivam. Tänavu kevadel antavate soodustuste kohta ilmub kirjutis ajakirja käesolevas numbris.

Veise välimiku hindamine on samuti uudne tööala, mis tuleks tänava maanooringidesse viia. Vastav tööjuhisis ilmub trükist kevadeks. Tööjuhises on toodud ka määrustik veise välimiku hindamise võistluse korraldamiseks.

Tegelike tööde võistlusi, lüpsi, juurvilja harvendamise, niitmise, hobuserakendamise, kartulikoormise ja teistel aladel tuleks maanooringides senisest suuremal määral esile tõsta.

Kuusetaimi me ei vaja mitte üksi metsarajamiseks, vaid ka kuuse-elavaedade jaoks. Metsaservalt või metsa alt korjatud mitmevanuselise ja varjus kasvanud materjal ei kõlba elavaia moodustamiseks. Elavaia materjal peab olema ühevannune, ühetugevune, koolitatud ja kasvatatud puukoolis. Ainult hääst istutusmaterjalist areneb korralik elavaed, mis tasub asutamisaeva.

Puutaimede kasvatamiseks võib kasutada kergema mullaga nurka keeduviljaaias. Puuseeme külvatakse risti peenrale lauaser- vaga vajutatud rennikestesse, mille sügavus on 1—3 sm, vastavalt puuseemne suurusele. Külvitihedus oleneb sellest, kui kauaks noored puutaimed jäävad peenrale, enne kui me

nad ümber istutame (koolitame). Pärast külvit täidetakse renn parema mullaga ja vajutatakse või lüüakse lauaga kinni. Kastmise teel tuleb hoolitseda, et peenras oleks küllaldaselt niiskust seemnete idanemiseks. Peenra kuivamise ärahoidmiseks kaetakse see kuni idandite tärkamiseni kas katuse- laastudega, lauakestega või lihtsalt kuuseokstega.

Osa kevadel külvatud puuseemneist (luuviljalised, pärm, harilik saar) idaneb alles järgmisel aastal. Sellised puuseemned tuleb sügisel pärast korjamist stratifitseerida, s. t. niiskes liivas ületalve hoida, et nad kevadel mahakülvatult samal aastal idaneksid.

Maanoored seemnevilja idanevust uurimas.

Hoolas põllumees selgitab juba talvel, kas kevadeks valmis pandud viljaseeme on küllalt idanemiskõlvuline. Mõnigi kord võime leida talus kevadel viljapõlde, kus oras on liiga hõre seetõttu, et seeme ei ole idanenud sedavõrd kui oli loodetud. Muidugi jääb saak seesugusel põllul väikeseks ja põllumees saab kahju.

Viljaseemne idanevust vähendavad mitmesugused tegurid. Kui sügis viljakoristamise ajal oli vihmane, siis võis seeme juba põllul rõukudes ära idaneda. Kui vili kuivatati liiga kõrges temperatuuris, nii et terade soojus tõusis üle 50°C, võis see seemne idanevuse täiesti rikkuda. Seemne idanevus võis väheneda ka aidas, kui vili ei olnud korralikult kuivatatud.

Kui põllumees kahtleb seemnevilja kõlblikkuses, siis proovib ta idanevust tavaliselt järgmiselt: võtab peotäie seemet ja paneb lillepotti mullasse või kahe turbamätta vahele, kastab märjaks ja vaatab mõne päeva pärast, kas seemned on idanenud. Seesugune idanevuse proovimine on liiga pääliskaudne. See annab küll otsuse selle kohta, kas seeme üldse idaneb, aga ei selgita lähemalt, kui suur osa või mitu % seemneist on idanemisvõimeline.

Järgnevas annan lihtsa ja praktilise viisi viljaseemne idanevuse määramiseks. Selle töö teostamine on jõukohane kõigile maanoortele, ka õpilastele. Oleks soovitatav, et noored määraksid igapäev oma kodutalu viljaseemne idanevuse, andes seega isale külviajaks vajalikke andmeid seemne kõlblikkuse kohta ja õppides ise tähele panema mõndagi huvitavat.

Võetakse kaks ühesuurust madala põhjaga (prae-) taldrikut ja kaks valget linase või puuvillase riide tükki, mis oleksid taldrikust veidi suurema lähimõõduga. Üks riidetükk pannakse taldrikule ja asetatakse sellele ühtlaselt laiali 100 viljatera. Terad tuleb võtta proovitava vilja hulgast läbisegi. Selleks pannakse peotäis teri uuritavast viljasordist lauale ja loetakse ühest äärest välja 100 tera järjest, ilma paremid teri välja valimata.

Nüüd pannakse teradele teine riidetükk pääle ja valatakse niipalju vett, et riided saavad täiesti märjaks. Lausvett ei tohi taldrikule jääda, sest see takistaks õhu juurepääsu teradele. Lõpuks pannakse teine taldrik kummuli esimese pääle, et vesi liiga ruttu ära ei auraks ja asetatakse kogu seadeldis seisma harilikku toatemperatuuri.

Riideid tuleb igapäev uuesti niisutada, et need ei kuivaks ära.

Kui meil on idanemas näiteks odraseeme, siis korjatakse viie päeva pärast idanema hakanud terad välja ja märgitakse nende arv üles. See arv väljendab nõندانimetatud idanemisenergiat.

Mida suurem on idanemisenergia, seda parem on seeme.

Idanemata seemneid hoitakse veel märja riide vahel, kuni idanemise algusest saab täis 10 päeva. Siis loetakse ära hiljem idanenud seemned, arvatakse need eelmistele juure ja saadud arv näitabki seemne idanemisprotsenti. Kui 100 terast idanes näiteks 3—7 päeva jooksul 50 ja üldse 80 tera, siis on selle vilja idanemisenergia 50 ja idanemis-% 80.

Idanenuks tuleb lugeda need seemned, mis ajavad välja idu kui ka juurekesed, sest ainult neist kasvavad elujõulised taimed.

Andmete ülesmärkimiseks on soovitatav joonistada tabel näitena toodud vormi kohaselt.

Viljaseemne idanevuse proovimine.

Vili	100 terast idanes		Kokku (idanemis-%)
	2.—7. IV (idanemisenergia)	7.—12 IV	
Oder	50	30	80
Suvenisu	39	33	72
Hernes	60	34	94

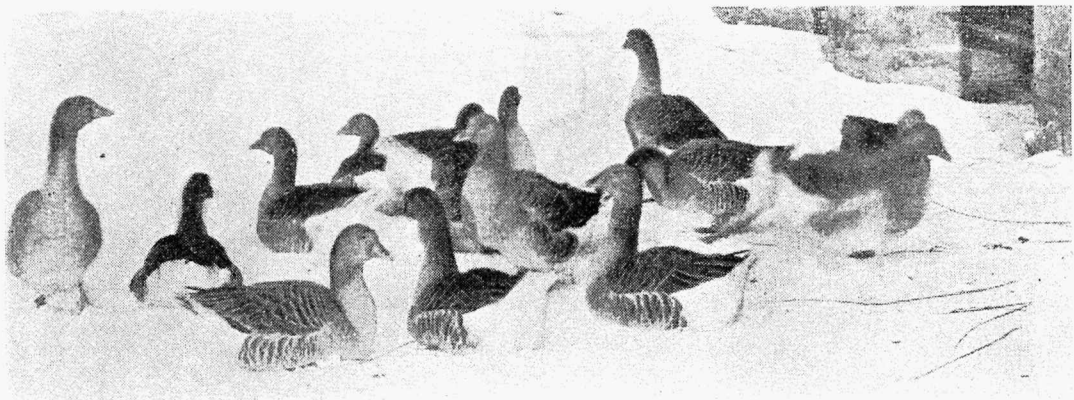
Eespoolkirjeldatud aja, s. o. 10 päeva jooksul võime määrata odra, nisu, rukki, herne, viki, oa, tatra ja ristiku seemnete idanevuse.

Kaer, timut, peet, kurk ja kõrvits vajavad idandamiseks 14 päeva; enamik kõrshainaseemneid 21 päeva; mõned, näiteks nurmikuseemned, aga isegi 28 päeva. Idanemisenergia määratakse ära päeval, kui pool idandamiseks tarvilikust ajast on möödunud. Kui näiteks seeme vajab idandamiseks 14 päeva, siis määratakse idanemisenergia 7. päeval.

Normaalsel aastal ja hästi alalhoitud idanevad meie tavalised teraviljad üle 90%.

Lõpuks on huvitav teada, kuidas seemne idanemisvõime aja jooksul muutub. Idanevus ei ole kõige suurem mitte viljakoristamise ajal, nagu võiks arvata, vaid see suureneb veel talve jooksul seemne järevalmides. Kui näiteks suvivilja idanemis-% on sügisel koristamise ajal 80, siis tõuseb see kevadel külviajaks harilikult 90-ni. Pärast seda hakkab idanemis-% aeglaselt langema ja seeme muutub aja jooksul külviks kõlbmatuks.

Korralikus aidas hoitud teraviljaseemned on külviks hästi kõlblikud 2—3 aastat, linaseemned 4 aastat ja kaunviljade seemned veelgi kauemini. **Agr. E. Nugis.**

Linnukasvatajaile kevadeks.

1. Kust saab tõumaterjali.

Hautamishooaja lähnedes kerkib esile hää kanade tõumaterjali saamise küsimus.

Kahtlemata on kõige otstarbekohasem võtta tõumaterjali kanade sugulavatest, kus kanade munemist kontrollitakse kontrollpesade abil, ning haudemune võetakse ainult paremalt kanadelt. Kevadisel hooajal on sugulavatest võimalik saada tõumaterjali haudemunade ja päevaste tibude näol.

Et tõumaterjal oleks hinnalt linnupidajaile kättesaadav, antakse sugulavatest haudemunade ja päevaste tibude ostjaile abiraha. Kuna sugulavad on liigitatud järkudesse, siis on ka hinnad ja abiraha määratud selle järgi. Tõumaterjali hinnad ja antav abiraha selgub järgnevast:

I järgu sugulavades

maksavad haudemunad kuni 22 senti tükk, kusjuures abiraha moodustab 7 senti munalt. Päevaste tibude hind on märkimata tibudel kuni 45 senti tükk, märgituil 10 senti kallim. Abiraha 17 senti tibult.

II järgu sugulavades

maksavad haudemunad kuni 20 senti tükk, abiraha ostjaile 6 senti munalt. Päevased tibud märkimata kuni 42 senti tükk, märgitud 10 senti kallimad. Abiraha ostjale 15 senti tibult.

III järgu sugulavades

maksavad haudemunad kuni 15 senti tükk, abiraha ostjale 4 senti munalt. Märkimata tibud kuni 35 senti, märgitud 10 senti kallimad. Abiraha ostjale 12 senti tibult.

II ja III järgu sugulavade rood-ailendi materjali hind ja abiraha käib üks aste kõrgema määra alla, s. t. III järgu sugulava võib müüa II ja II järgu sugulava I järgu hindadega ja abirahadega.

Kanade sugulavade aadressid on ilmunud ajakirjas „Põllumajandus“ nr. 2 — 1938. a. ning nende kohta saab teateid ka linnukasvatuse- ja maatulunduskonsulentidelt. Haudemune ja tibusid tuleb sugulavatest varem ette tellida.

Haudemunade ja tibude ostjaile antav abiraha arvatakse sugulavas materjali hinnast ma-

ha, nii et ostjal tuleb maksta abiraha võrra vähem. Abiraha maksetakse sugulavale hiljem välja Eesti Linnukasvatajate Seltsi kaudu.

2. Mis tõugu materjali osta.

Meie kanade sugulavades on kolme tõugu kanu: valge leghorn, pruun itaalia ja rood-ailend (rhode-island). Valge leghorni ja pruuni itaalia tõugu võib munemiselt ja lihaomadusilt pidada täiest sarnasteks. Ka iseloomus ja vastupidavuses ei ole mingit vahet. Mõlemad on väga hääd munejad ja samasugused söödakasutajad. Kuid kes tahab asutada suuremat kanapidamist, sel tuleb küll eelistada valget leghorni, sest pruunile itaalia tõule on raske saada välismaalt verevärskendust, mille järele meie siiski aeg-ajalt tunneme vajadust.

Rood-ailend on veidi raskemat tüüpi tõug. See ei jää munemises maha eelmisest, kui on tegemist hääd munajõudlust omava materjaliga, kuid olles kehalt raskem, tarvitab enam sööta kasvamiseks ja pärast ka elatuseks. Muidugi annab ta ka enam liha ning liha on mahlasem ja parem kui eelmainitud tõugudel. Olles haruldaselt vaikes ja rahuliku iseloomuga, teeb rood-ailend vähem pahandust ning sobib kõige paremini niisugustesse oludesse, kus liikumisruum on kitsas ja naabripiirid ligilad.

3. Kuidas saab toetust kanala ehitamiseks.

Päale kirjeldatud tõumaterjali ostu abirahastamise on soodustusi ka kanadele ruumide soetamisel kanalate ehituse premeerimise näol. Premeerimise alla käivad 25—200-linnulise mahutusega ruumid, kusjuures ruutmeetri põrandapinna kohta on arvatud 2 lindu. Ka vanadest hoonetest ümberkorraldatud ruumid tulevad premeerimisele. 200-linnulise, täiesti nõuetele vastava kanala preemia summa võib ulatada kuni 200 kroonini. Preemia saamiseks tuleb esitada sellekohane sooviavaldus ühes kanala ja jooksukopli plaaniga Eesti Linnukasvatajate Seltsile hiljemalt 1. aprilliks. Plaan võib olla ka omajoonistatud, kuid olgu valmistatud tindiga või tüsiga. Plaanil olgu näidatud ka sisustuse asetus ning see olgu varustatud täpsete mõõtudega. **Agr. L. Kuusental.**

Heinaliikide vaatluslapid.

Tegelike talupidajate hulgas on vähe neid, kes tunnevad kultuurheina liike, mida soovitatakse viimasel ajal kultuurrohumaade rajamiseks. Harilikult kutsub põllumees kõiki kõrsheinu pääle timuti lihtsalt „kasteheinaiks”. See on väga pääliskaudne heinaliikide tundmine. On tarvilik, et tuleviku-põllumees oskaks vahet teha vähemalt 10—15 tähtsama kultuurheina liigi vahel.

Maanoored on viimastel aastatel agarasti heinaliike tundma õppinud. Selleks on tellitud Põllutöökojalt kultuurheina seemneid ja rajatud maanoorteringle piirkonda heinaliikide vaatluslappi.

Ka tänava on võimalik rajada seesuguseid vaatluslappi. Põllutöökoda saadab igale maanoorele välja tasuta 20 liiki heinaseemneid ja vaatluslapi rajamise juhise, kui noored esinevad vastava sooviavaldusega Põllutöökojale märtsikuu jooksul.

Tuleks hoolitseda selle eest, et iga maanoorteringle piirkonnas oleks vähemalt üks korralik heinaliikide vaatluslapp, mis võimaldaks maanoortel vastavate teadmiste omandamise heintaimede tundmises.

Heinaliikide vaatluslapi rajamiseks valitagu sobiv maa koolimaja, meierei, põllumeesteseltsi või mõne muu asutuse juure, kus võimalik heinaliike demonstreerida suuremale hulgale. Igal juhul peaks vähemalt üks maanoorteringle liige elama rajatava vaatluslapi läheduses, kelle ülesandeks jääb lappide jooksev korrahoid. Ei leidu nimetatud asutuste

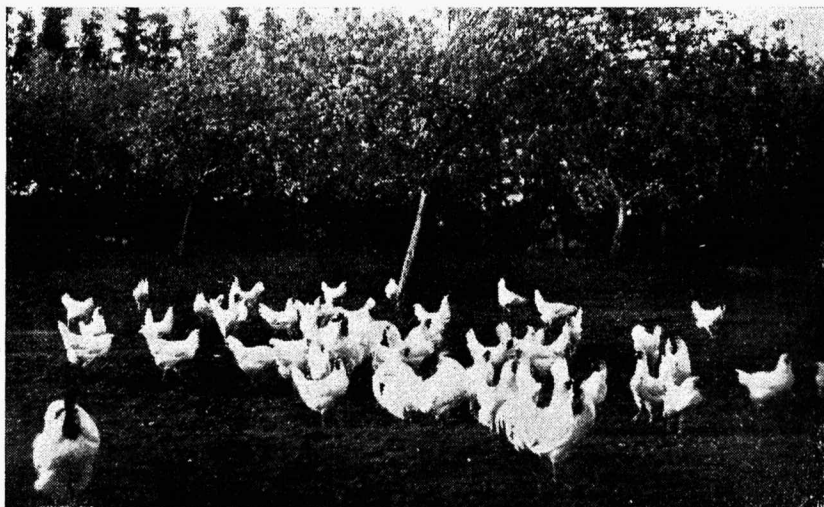
juures sobivat maad või asuvad need maanoorteringle liikmete elukohast liiga kaugel, siis on kohasem vaatluslappi rajada mõne liikme kodutallu. Ka siin peaks vaatluslappi asuma kohas, kuhu õppe- ja demonstreerimise otstarbel kergem ligi pääseda ja kus korrahoid hõlpsam. Vaatluslapi alla võetava maa-ala sobivaimaks suuruseks on 12×6 m.

Üksikasjaline juhise vaatluslappide rajamiseks, maaharimiseks, väetamiseks jne. saadetakse välja koos seemnetega.

Vaatluslapi rajaja maanoor võtab endale kohustuse vaatluslappi korras hoida. Hoole-tuse jäetud vaatluslapi on silmale valusad näha ja viivad arvamisele, nagu ei oleks maanoortel küllalt püsivust kord alatud ettevõtte lõpuleviimiseks.

Vaatluslapiid võimaldavad tundma õppida üksikuid heinaliike mitmesugusel arenemistasmel. Soovitav on jälgida, kuidas üks või teine liik pärast külvi areneb, kas kiiresti või aeglaselt. Teiseks — kui kaugele jõuavad arenemises eri liigid külviaastal, kas loomise-ni ja õitse-miseni või jäävad orasestaadiumi. Järgneval kevadel vaatleme, kuidas on üksikud liigid ületalvitunud, kui vara alustab iga liik kasvu, millal hakkab looma ja õitsema, kas annab seemet, kuidas on ädalakasv, kas kannatab haiguste all jne. Pikema aja jook-sul selgub ka, kui pika kestvusega on iga liik.

Lõpuks võimaldavad vaatluslapiid veel teha harjutusi ja ettevalmistusi heinaliikide tund-mise võistluste korraldamiseks maanoorterin-gides.

Kanakari aiaks.

Tütarlapse ajakohane riietus.

Et tütarlaps võiks igas olukorras esineda õieti riietatuna, selleks peab ta hästi läbimõeldult korraldama oma garderoobi. Viimane ei tarvitse olla sugugi kogukas, vaid võib olla üsna tagasihoidlik. Päänõue, et ta sisaldaks tarvilikud riietusesemed. Riidekoht ja ainet määravad, mis liiki riideid on inimesel kõige enam vaja. Näiteks maal, talus vajab naine või tütarlaps enam lihtsaid kleidikesi. Seevastu suuremate seltskondlike kohustustega naine vajab enam pärastlõuna- ja õhtukleite. Liigituse kohaselt peaks naise kleiteid garderoobi kuuluma vähemalt: kodune kleit, ennelõunakleit ja pärastlõuna- või pidukleit.

Kodune kleit võiks olla valmistatud odavemast pesuehtsast riidest. Alati võib koduseks kleidiks tarvitada ka teisi kantud kleite, mis mujale ehk enam ei sobi selga panna. Viimastest tuleksid mõningad enne veidi ümber korraldada, nagu näit. vananenud pidukleit. Kahtlemata jätkaks väga koomilise ja veidra mulje, kui minnakse põllule tööle pidutualetis.

Ennelõunakleit kantakse küllamises, linna või alevisse sõites ja pühapäevakleidiks. Seda kleiti valmistatakse väga mitmesugusest materjalist, alates koduvillasega ja lõpetades peenima vabrikuvillasega. Käesoleva kevadhooaja moe ettekirjutuse järele, peaks kleidi pikkus olema valitud nii, et see jätab sääre 30—35 sm ulatuse katmata. Praegu moesolevat kleiti tahetakse näha lõikelt sirgjoonelisena ja alt laiendatuna völte ja lõhedega. Ennelõunakleidi kaunistuseks kasutatakse sama- ja mitmevärvilisi nõore, nõope, tikandeid, pestavaid pikekraesid, nahk- ja viltvöösid ning mitmesuguseid aplikatsioone. Viimaseil aastail kantakse ennelõuna- või päevakleite ka siidist. Siididest leiab selleks otstarbeks kasutamist ainult mattsiid. Suveks ennelõunakleidi materjaliks on soovitatav tarvitada riidesorte šantung ja burett. Need riidesordid on kergesti pestavad ega kaota oma nägusust sageda pesemise tagajärjel. Puuvillaseist riietest leiavad enam tarvitamist panama ja krepp.

Pärastlõuna- või pidukleite õmmeldakse paremaid riidesortidest, missugusteks võiksid olla nii villased kui ka siidid. Nende garnituurid, muidugi vastavalt riidele, on suursugusemad, nagu: kuld- ja hõbenöörid, pitsid, tikandid j.m. Pärastlõunakleidi teekside 3—5 sm võrra pikema kui ennelõunakleidi, ent siiski mitte maani ulatavat, sest viimast kantakse ainult suurtes pidusaalides, kus ka kavalierid on riietatud õhtuülikonda.

Ilmuda suurtualetis harilikku seltskonda ainukesena selle tagamõttega, et näida teistest uhkema, üleolovana, on täiesti ebasünnis ja naeruväärne. Maal pidule minnes tuleb tihti pikemat teed käia, teinekord hobusega või rattaga sõita. Neil kordadel oleks pikk kleit väga ebapraktiline, eriti aga veel siis, kui on valmistatud kergesti kortsuvast materjalist. Nagu juba eespool tähendatud, nõuab pikk tualett ka kavalierilt piduriietust. Meil on aga mõningad kavalierid pidul poriste säärikutega, missugustega pikk kleit kuigi hästi ei sobi.

Päälle tavalise ülesande peab riietus taotlema ka ilunõudeid, peab kaasa aitama meie keha puuduste kõrvaldamiseks ja meie kehavormi esile tõstmiseks. Riide kvaliteet ja mood määravad, kas kleit on teatud otstarbeks sobiv või mitte. Seepärast on tarvilik sisseostu kava juba varakult enne ostmist valmis mõelda.

Esmajoones tuleks vaadata kappi ja kindlaks teha, mis seal juba olemasolevate riiete juures laseb end moele vastavalt

Joon. 1.

1. Kodune kleit puuvillasest materjalist. Pestavast riidest vöö. Sidusteks näppnäär, mis valmistatud mitmekordsest läiklõimest või mõnest muust puuvillasest lõngast.

Joon. 2.

Joon. 3.

2. Ennelõunakleit helehallist villasest riidest. Tumepunased nõõbid ja taskurätt. Masintikand sama värvi, mis kleit.

3. Pärastlõunakleit tumesinisest siidist või villasest. Aplikaatsioonid siidile hõbelameest, villasele hõbehallist sametist.

uuendada. Võib-olla leiame midagi ümber- tegemise jaoks. Seega hoiaksime ära garderoobi liigse kuhjumise. On väga tähtis, et enne kavatsetava uue riietuseseme soetamist valime moe ja seejärele arvutame, kui palju riiet valitud moeks kulub, sest vastasel korral võib tekkida riide üle- või puudujääk. Sellega väldiksime riide hankimisel liigse tüli ja võib-olla ka kulu. Moe määrab materjal. Siitskleiti ei sobi valmistada villase ega siidi moe järele, samuti ka mitte ümberpöörduvalt, sest igal materjalil on isesugune elastsus ja paksus. Siid kleepub keha ümber, puuvillariie aga hoiab eemale ja on õhuline. Mood tuleks valida isikupäraselt. Tüsedamale sobib mood, kus kaunistused ja õmblusjooned jooksevad vertikaalsuunas, mis sunnivad silma ainult selles suunas liikuma ja seega nagu paksust unustama, ka soovitatakse tüsedaile peaaegu alati kanda ainult tumedat ja väikesekirjalist riietust, sest kiirgavus ja läikivus suurendab silmale kehavorme. Saledale kujule on need reeglid maksivad vastupidiselt.

Riietus kui iga isiku peegeldaja nõuab moelt lihtsaid eeskujusid ja praktilisi vorme. Lühike kleit lühendab näiliselt alati inimese pikkust; kuid lühendamisega ei tohi

liialdada nii, et see mõjuks ebaesteetiliselt ja oleks ebasünnis. Loomulikult peab iga isik siin oskama valida enda kohaselt. Riie- tu ükskõik millesse ja kuidas aga riietu isikupäraselt ja nii, et see sulle sobib!

Tähtsaim ülesanne oleks igal isikul oma riietuses mõista ja tabada värvilist kooskõla. Tavaliselt on mantel kui suurem ja kallim riie sääljuures mõõduandjaks — millised kleidid, pluusid ja kübar tuleks sinna juure muretseda. Kontrastvärvi tarvitamisel on kasulik silmas pidada seda, et värv laotab enda ümber ka täiendusvärvi. Õn- nelikult valitud kontrastvärv lisab ilu meie näo, silmade ja juuste värvile. Oskamatult valitud kontrastvärv võib sageli riikkuda sel- legi ilu, mis olemas. Riide värv peab olema kooskõlas inimese iseloomu ja kujuga. Elus on juba kord nii, et ühed naised tun- duvad mehelikena, teised naiselikena, kol- mandad soliidsete daamidena, neljandad noorte tütarlastena jne. Ka iseloomult on erinevaid: nii on mõned elava, teised jälle tagasihoidliku iseloomuga. Iga loeteldud liik peab oskama oma tüüpi ja iseloomu ko- haselt riietuda. Tugeva kehaehitusega ja suurte jäsemetega meheliku välimusega nai- ne õrnas ja õhulises riietuses on ebameel- div, seepärast niisugune inimene on sunni- tud kandma riideid, mis on valmistatud raskemast materjalist.

Nagu teada, on riietusmood kiiresti muu- tuvad. Et moega kaasa sammuda, pole su- gugi tarvis igakord uusi kleite teha, vaid väga hästi võime vanu uuendada, neile üht- teist juure lisades või ära võttes, vastavalt tarvidusele. Tütarlaps näeb kenam välja laitmatute lisanditega läinud aasta kleidis või kostüümis kui uusimas modellis, millega kübar, kingad, kindad, rätt ja käekott hästi ei sobi, sest need esemed pole just tihti uuendatavad. Huvitavaks kostüümide ja kleitide lisandiks on lillekimbuke, sall või rätt. Neid tehakse samast kleidiriidest, sii- dist ja viltiridest. Viimasel ajal on moodi läinud ka varrastel kootud ja heegeldatud kraekesed, mida samuti võib võtta kleidi- lisandiks. Nõue on, et kõik need lisandid oleksid elavad ja sobiksid kandjale. Lisan- deid kinnitatakse ja kantakse igasugusel võimalikul viisil. Neid viise on peaaegu ni- sama palju kui kandjaidki. Eriti kodusena kantakse bolearot, mille võiks kleitide uen- damisel valmistada mõnest teisest riidest, mis oleks värvilt ja materjalilt sobiv eel- misega.

E. Künnapuu.

Raadioloengud maanoortele.

Alates 1. aprillist on põllumajandusliikude raadioloengute sarjas iga kuu üks loeng maanoortele.

Maanoorte loeng peetakse iga kuu esimesel reedel, s. o. reedel, 1. aprillil; reedel, 6. mail; reedel, 3. juunil jne.

Reedel, 1. aprillil kell 18 kõneleb maanoorte nõunik agr. E. Nugis teemal: „Tänavused võistlused maanoortele“.

Võõrkehade kõrvaldamine organismist.

Võõrkehadeks arstiteaduslikus mõttes nimetatakse igasuguseid esemeid, mis ühel või teisel viisil on sattunud organismi ja tekitavad sääl ebamugavat tunnet või halvemal juhul tõsiseid terviserikkeid. Lastel on sageli pahaks harjumuseks mänguesemeid — kive, nõõpe jne. toppida suhu, kust need naeru või ehmatus pühul võivad kergesti sattuda hingetorusse, tekitades lämbumisohtu. Paljudel õmblejail on tulnud kogeda hirmu, mis tekib nõela allaneelamise tagajärjel, aga ikka näeme enamiku õmblustöö tegijaid oma tuliteravat tööriista huulte vahele toppivat. Peaaegu iga jalgrattasõitja on ajutiseks pimestunud silma-lennanud sääskedest ja kihulastest. — Ei ole vist inimest, kelle organismi poleks kunagi sattunud võõrkehi. Kuigi need on suudetud kergesti kõrvaldada, tuleb varakult õppida õigesti käituma raskemil sellelaadilisel juhtumel, mis mõnelgi juhul võivad maksta tervise või elugi.

Võõrkeha sattumisel silma kipume seda üliõrna organit alati tugevasti hõõrsuma, raskendades sellega võõrkeha leidmise võimalust ja tekitades sageli silmale tõsiseid vigastusi. Nii siis — mitte silma hõõruda! Võtame ülemisist ripsmeist kinni, tõmbame laugu allapoole ja ühtlasi silmamunast pisut eemale. Silma loomulik kaitsevahend — pisarad — toovad nii viisi enamasti juba ise ebasoovitava külalise välja. Eitaval korral aga otsime võõrkeha üles ülemise silmalaua pahupidi-pööramise teel: haarama parema käega ripsmeist, tõmbame laugu allapoole ja silmamunast eemale ning samal ajal asetama teise käega tulitiku või midagi sarnast pikuti päälepoole laukõhre. Tikku vastu laugu vajutades pöörame lau parema käega üle tiku pahupidi. Nüüd kõrvaldame nähtavaletulnud võõrkeha niiske rätiotsaga.

See võte on kergemini teostatav, kui see ehk paari esimese ebaõnnestunud katse järele tundub.

Igal juhul aga ettevaatlikkust, õrnust ja puhtust silmaga askeldamisel! Raskemal juhudel kohe arsti poole pöörduda.

Mõnede agarate abistajate kommet kõrvaldada võõrkeha kannatanu silmast keelega,

tuleks pigem keelata kui soovitada hügieenilisel ja esteetilisil kaalutlusil.

Ninna sattunud võõrkehi katsume kõrvaldada aevastuse tekitamise teel, kui nuuskamine ei anna tulemusi. Esemetega urgitsemine on hädaohtlik. Lapsed topivad ninna herneid; nende kõrvaldamisega peab kiirustama, kuna niiskuses paisudes võivad need osutada väga ebamugavaiks.

Kõrvast saame sinnasattunud prügi, putukaid jne. kätte leige veega loputamise või mõne õli kõrvaldamise teel. Mitte aga urgitseda!

Võõrkehad kurgus, kõris ja hingetorus, eriti aga viimases, on eelmainituist juba hoopis hädaohtlikumad. Püüame keelepõõra allapoole surudes võõrkeha sõrmedega välja võtta. Kui see ei õnnestu, kõditame kurgu tagumist seina, et selle abil esile kutsuda kunstlikku oksendamist. Teinekord mõjub hästi ka rahvalik kloppimine abaluude vahele ja kõhima sundimine. Kui aga need abinõud ei aita, tuleb kannatanu kiiresti arsti juure toimetada, kuna siin on võimalik lämbumisoht.

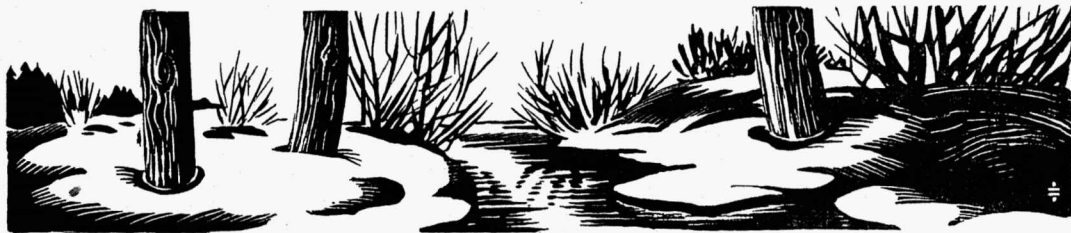
Söögitorra, maku või sooltesse sattunud võõrkehadeid on eriti hädaohtlikud teravad esemed — nõelad, klaasikillud, kalaluud jne., kuna need võivad kergesti vigastada sisemisi kudesid.

Nende puhul söõgu kannatanu hästi palju putru, leiba jne., et selle abil vähendada mao ja soolte seina haavamise võimalust ja võõrkehi hädaohutult ühes pudruga läbi keha juhtida. Kunstlikku oksset ei tohi esile kutsuda, samuti ka kõhulahtistamist.

Nahka torkunud pinnad, nõelaotsad jm. kõrvaldada ainult siis, kui ots haavast välja paistab. Harjumatul toimimisel võime võõrkeha veelgi sügavamale ajada ja tekitada haavas mürgitusnähteid. Parem juba pöörduda arsti poole.

Olgu mainitud, et naha sisse jäetud nõelaots võib tungida veresoonde, sääl edasi kanduda ja tekitada päältnäha üsna tühisest asjast raskeid komplikatsioone.

P. R.

Inimesed taeva palge alt.

Tutvustav pilguheit August Mälgu uude romaani.

Kirjanik August Mälg on viimaseil aastail saanud üldise tähelepanu osaliseks oma mere- ja rannaelu käsitlevate juttudega. Sügava meisterlikkuseni ulatava kunstiküpsusega suudab Mälg oma teostes lugejale edasi anda usutavaid pilte lihtsast igapäevasest elust, inimeste tööst ning võitlusist. Lugeja, kes ise on elanud või üles kasvanud samasuguses ümbruskonnas, tunneb ta teostest vastu hõõguvat vastuvaidlematut ehtsust ja sooja kodusust. Sisemaa-elanikule ehk on selline ümbruskond ja säälsed inimesed küll võõramad, kuid kuna kirjaniku oskus suudab ta silme ette luua tõelise tunde, saab raamatust väljakasvav pilt talle seda ülatuslikumaks ja avastuslikumaks.

Mälg oma viimaseaegse loominguga on saanud päälle lugejate ja kriitika hää hinnangu ka väga tähelepanudava tunnustuse osaliseks ametlikult poolt. Et ta hästi on kujutanud maa- ja rannarahva elu, andis Riigihoidja sügisel talle aupalgaks uue nägusa talu Tallinna lähedal.

Äsja ilmus A. Mälgult jälle uus rannaelu käsitlev romaan „Taeva palge all“. Heidame allpool sellele kui uudisteosele lühikese tutvustava pilgu.

Romaani tegevusepaik on Saaremaa läänerrannal ja Sörves, tegelasteks kalurid ja hülgekütid. Meri on karm tööpõld. Tormide ja äikese puhul ei leia inimene sääli enesele kuskilt varju; sääli pole ühtegi katust, puud ega metsatukka; sääli pole ka kindlat jalgealust, millele julgusetundega toetuda, ega pidet, millest kinni haarata.

Romaanis „Taeva palge all“ pole midagi suurt ega kangelaslikku tavalises mõttes. Kõik, mis siin sünnib — võitlus oma olemasolu eest, oma perekonna eest, oma eluosa eest, korduvad viibimised surmasuus — kõik see on sellele ümbrusele tavaline ja omane. Kivine, kitsi põld, madalad majad tuulelippudega ja alati-selt mühisev meri — see on nende inimeste igapäev. Midagi ei lange neile sülle kergesti, ja vaevalt leidub sääli ema, kellel poleks oma poegi maailmameredelt või lähemalt retkeilt koju oodata. Aga elu annab neilegi kõike, mis olemasoluks vaja, ka omajao õnnesid ja rõõme. Mälg ei kujuta inimesi pikkade kirjelduste abil, vaid need oma tegutsemiste ja kõnelustega kujutavad end ta sule all pigem ise. Kirjaniku kujutamisiisile pole kindlasti ükski kirjanduslik eeskuju nii suurel määral õpetajaks olnud, kui ta omade teoste tegelased. Haruldaselt hästi on ta tabanud randlaste napolisõnalist kõneviisi, kus vaikimine teinekord tähendab rohkem kui pikk jutt. Ja laused, mis nad ütlevadki, on vaevalt kunagi lõpetatud, enamasti alati on aga sääli välja ütlemata jäänud nimelt olulisim sõ-

na. See aga, mida nad antud korral ütelda tahavad, on ometi vastuvaidlematult selge, see avaldub küllaldaselt mõnes väikeses käeliigutuses või mittemidagi-ütlevas „tea’s“. Sümbolitega rääkimine, mõistu kõnelemine — see on veetlevaim omapära rahvakeeles ja seda oskab Mälg hästi edasi anda. Hülgeküttidel on isegi püss „laiper“, hüljes „kala“ jne., et aga mitte nimetada asju nende harilike nimedega.

Raamatu tutvustamiseks selle sisu ära jutustama hakata on kõige ebaõigem viis, sellepärast on siingi sellest hoidutud. Raamatu kätte võtjale võiks ainult mõned kaunimad kohad eraldi silme alla juhatada. Viis, kuidas uppumissurmast pääsnud oma surnud seltsilise Vörke Villemi surmast selle vanemaile teatavad, samuti Tuisu Lui suremist ja matuseid kirjeldavad leheküljed on väga diskreetseid ja haaravad. Ja vanale Tursa Simmule, kes koos oma kasalastega päälle äärmiselt pingutavaid vintsutusi on merehädast pääsnud ja lõpuks koju jõudnud, tahaks otse käsi plaksutada ta vastuse puhul külarahvale. „Mis sa’s nii kinnise suuga,“ aetakse talle päälle, et ta jutustaks oma õnnetusel. „Käi ise ära. Siis tead paremini,“ vastab Simmu ainult.

Romaanis näidatakse mehi tegelikust elust, nagu neid meil õnneks siiski veel leidub, seda „vana põhja“ meie rahvast, kes on tõeliku elu pärisvaraks. Siin osatakse üksteisele veel öelda mehesõnu ja osatakse oma sõna ka pidada. Romaani päävooruseks ongi see, et selles on ehtsad tegelased ja et neid on suudetud ehtsana ka lugeja ette maalida. Ilustatud ega õilistatud pole siin midagi, või on seda üsna vähe. Siin kujutatud inimesed pole aga siiski mingid voorusehunnikud ega pidulikul eeskujud. Ei, neilgi on omad pahed ja ebavoorused, nagu inimestel ikka. Sellega nad alles saavdki meile lähedasteks ja usutavateks.

Sellelaolist kirjandust, nagu kirjeldatav romaan, kus rahvast kujutatakse rahva enese hingest ja iseloomust võetud vahenditega nii inimtruult ja sügavalt, võib igale kirjandusesõbrale otsekohele soovitada. Tõsi küll, raamatu kui kirjandusteosel leidub oma puudusigi, kuid tänavuses kirjandustoodangus jääb talle siiski väljapaiste koht; ja neile, kes Mälgu teisi raamatuid ei oma, olgu selle raamatu kui uudisteose päälle juhitud esmajärjekorraline tähelepanu. Seegi asjaolu, et Mälg oma mõnedes teistes töödes on sügavaleküündivam ja ehtsam, võib meistri puhul olla enim soovitusel kui tagasihoidmiseks. Asjahuvilistele olgu siinkohal mainitud eriti ta kahte varemilmunud teost: „Õitsev meri“ ja „Rannajutud“.

Sulev Ränis.

Noortele kaastöölistele.

Paljud noored küsivad toimetusele, mida ja kuidas kirjutada, et kaastöö tuleks avaldamisele ajakirjas. Annan siin mõned näpunäited, mida tuleks arvestada kaastöö kirjutamisel ja saatmisel.

Luuletused tulevad avaldamisele ainult siis, kui nad on tehniliselt õiged ja omavad ka küllaldasel määral sisu. Noorte poolt saadetakse toimetusele võrdlemisi rohkesti luuletusi, milledest osa on päris hää sisuga. Kuid enamasti ei ole silmas peetud tehnilisi nõudeid, seepärast ei saa neid avaldada. Toimetusel ei ole võimalik luuletusi parandada, kui neis on palju vigu. Vigadega luuletuse parandamine on sageli raskem kui hoopis uue luuletuse kirjutamine. Seepärast lugege kõik noored salmispad veel hoollega läbi mag. A. Areti kirjutus „Kuidas kirjutada luuletusi“, mis ilmus ajakirjas „Tõusev Noorus“ nr. 10 — 1937. a. Paljud toimetusele saadetud luuletused on küllalt sobivad selleks, et neid avaldada maanoorteringi omas ajakirjas või kanda ette omavahelistel koosviibimistel. Selleks otstarbeks võiksidki noored luuletada. „Tõusev Noorus“ avaldaks siis seesugustest luuletustest oma veerudel mõned paremad.

Hoopis jõukohasem on noortel oma mõtteid avaldada proosas. Siin on toimetusel võimalik ette võtta parandusi lauseehituses ja õigekeelsuses, ilma et kirjutuse üldlaad ja sisu selle all kannataks. Kõige sobivam on noortel oma mõtteid väljendada kas ladusas kirjeldavas stiilis või peita mõte väikesesse juttu.

Hoiduda tuleks üldsõnalistest, laialivalguvaist kirjutustest, kus käsitellakse linnulennult küll paljusid küsimusi, kuid ühessegi osasse ei süveneta. Seesugune kirjutus ei paku lugejale midagi uut ja läheb igavaks. Parem on, kui võetakse käsile üksainus piiratud ulatusega küsimus ja püütakse seda valgustada mitmekülgsest, siis pääsevad esile ka autori enese tõekspidamised, mis ongi kõige huvipakkuvad.

Kaks tarvilikku raamatut soodustatud hinnaga.

Äsja ilmusid trükist kaks väga hääd raamatut, mida on võimalik tellida Põllutöökojalt soodustatud hinnaga kuni 1. maini s. a.

1. „Valimik eesti rahvatantsu“ — E. Rahvaluule Arhiivi väljaanne. Soodustatud hind Kr. 1.20. Raamat sisaldab peajooni eesti rahvatantsu ajaloolisest arengust, rahvatantsu uuestielustamise praktilisest teostamisest, tantsutehnilisi seletusi ning oskussõnu ja 76 tantsu üksikasjalist kirjeldust ühes nootidega ning rohkeste selgitavate piltidega.

2. „Eesti rahvarõivad“ — E. Rahva Muuseumi väljaanne. Soodustatud

Kirjutada tuleks neist sündmustest, mis autor ise on läbi elanud ja tunnud ning neist küsimustest, mis ta on läbi mõelnud.

Seega võiksid noorte kirjutuste pääteemadeks olla maaelu, külaühiskond ja loodus kõiges oma mitmekülguses.

Igas külas leidub vanu häid jutumehi, kes oskavad väga huvitavalt jutustada oma noorepõlvemälestusi. Neil on teada terve rida jahilugusid, ehalkäimise kombeid, naljakaid kosjalugusid jne. Neist lugudest sünnib mõndagi avaldada, kui see on maanoorte poolt kirja pandud.

Ka õpilaste paremad kirjatööd leiavad avaldamist, kui need on saadetud toimetusele.

Teatud tähtpäevadega, töödega ja aasta-aegade ühenduses olevad kirjutused, mida sobib avaldada ainult sel ajal ilmuvaks ajakirja numbris, tuleksid toimetusele ära saata aegsasti, vähemalt kuu aega enne numbril ilmumist.

Kaastööd võtame hääl meelel vastu igalt maanoorelt ja avaldame võimalikult kõik sobivad kirjutused. Ja kui saadetud kaastöö jääb avaldamata, siis ei maksa veel meelt heita. Harjutage edasi! Vahepeäl lugege aga ise hoollega hää kirjanudust, see arendab kõige paremini. Iärjekindel töö enesearendamise alal võib anda suurepäraseid tulemusi. „Tõusva Nooruse“ kaastööliste hulgas on algkooliharidusega maanoori, kes teevad oma isatalus igapäevast talutööd nagu teisedki maanoored, kuid kes vaba aja kasutavad päämiselt enesearendamiseks ja oskavad oma mõtteid hästi kirja panna (näiteks M. Suveste).

Lõpuks tuletan veel meele, et kaastöö tuleb kirjutada ainult paberi ühele küljele ja pääsi — selgelt ning avaralt, laiemate reavahedega, et oleks võimalik tarviduse korral parandusi teha.

Kõik avaldatud kaastöö arvatakse tasu alla.

Toimetaja.

hind Kr. 4.50. Raamat sisaldab 1200 pilti (ülilkondi, vööde, tikandite proove, lõikeid, mustreid, kudumisskeeme jne.), 93 ülilkona kirjeldust, tehnilisi juhiseid riide kudumiseks ja rõiva valmistamiseks jne.

Kuna organiseeritud maanoored on asunud suure hooga propageerima meie rahvatantse ja rahvarõivaid, siis peaksid need tarvilikud käsiraamatud endale tellima kõik maanoorteringid ja maanoorte organisatsioonide juhtivad tegelased.

Raamatu hind tuleb maksta Põllutöökoja posti jooksvale arvele nr. 231 või saata postmarkides kirjaga.

Organiseeritud noorte tegevus.

Maanoorte nisukasvatuse võistluse tulemused.

Möödunud aastal korraldas E. Nisukasvatajate Ühing koos Ülemaalse Maanoorte Ühendusega nisukasvatuse võistluse, millest said võtta osa maanooringide tegevliikmed. Nisukasvatuse üle peeti arvestust ja arvestusvihikud koos 5 kg raskuse prooviga saagist saadeti sügisel võistluse korraldajale. Nisu proovidest tehti Jõgeva katsejaamas M. Pilli juhatusel analüüsid.

Võistluse lõpptulemuste hindamisel jagati auhindadeks E. Nisukasv. Ühingu poolt 280 kr. Auhindu said järgmised maanoored:

I auhind, kr. 30 — 1. E. A vent, V.-Vändra Põllum. Seltsi Noorte Osakond, 2. O. Grepp, Pamma Maanoorering.

II auhind, kr. 20 — 1. A. Rõõmus, Sinalepa Maanoorering, 2. R. Sirelpuu, Rahkla Maanoorering, 3. A. Int, Saare Põllum. Seltsi Maanoorering, 4. E. Pärtelpoeg, Saare Põllum. Seltsi Maanoorering, 5. F. Roosmaa, Rahkla Maanoorering, 6. A. Sünt, Sinalepa Maanoorering, 7. E. Tartu, Assikvere Maanoorering.

III auhind, kr. 10 — 1. M. Soostar, Vigala Noorte Maatulundusklubi, 2. H. Tross, Saare Põllum. Seltsi Maanoorering, 3. F. Lilienbladt, Rannametsa Maanoorering, 4. L. Pastak, Kodijärve Maanoorering, 5. A. Mustsaar, Rahkla Maanoorering, 6. V. Treial, Assikvere Maanoorering, 7. E. Mets, Tännasilma Maanoorering.

Hindamisel osutus võistlejatel nõrgemaks

küljeks vajaliste ülestähenduste tegemine nisu kasvatamise käigu kohta. Mitmed võistlejad jäid auhinnast ilma arvestusvihiku puuduliku täitmise tõttu.

Üksikasjalised andmed võistluse kohta ühes tera ja jahu proovidega ning küpsetusproovi pätsidega on välja pandud XVI seemnevilja näitusel 15. märtsist kuni 3. apr. Maanoored pääsevad näitusele alandat. hinnaga maanooringi liikmekaaridi või maanoorte rinnamärgi elte näitamisel. Näitus peatub järgmistes raudteejaamades:

Tallinn-Sadam	teisip.,	15. märtsil
Kohila	kolmap.,	16. "
Rapla	neljap.,	17. "
Märjamaa	reedel,	18. "
Vigala	laup.,	19. "
Lihula	pühap.,	20. "
Karuse	esmasp.,	21. "
Vana-Vändra	teisip.,	22. "
Tori	kolmap.,	23. "
Pärnu	neljap.,	24. "
Kilingi-Nõmme	reedel,	25. "
Abja	laup.,	26. "
Halliste	pühap.,	27. "
Viljandi	esmasp.,	28. "
Olustvere	teisip.,	29. "
Võhma	kolmap.,	30. "
Türi	neljap.,	31. "
Paide	reedel,	1. aprillil
Järva-Jaani	laup.,	2. "
Tamsalu	pühap.,	3. "

Vigala Noorte
Maatulundusklubi
rahvatantsu
trupp

Kursus Harju maanoorte juhtidele.

Harju maanoorte juhtide kursusest osavõtjad.

Põllutöökoda korraldas Tallinnas 11—13 märtsini täienduskursused Harju maanoorte juhtidele, millest võttis osa kogu Harjumaalt üle 70 maanoorterings juhtiva tegelase.

Kursusel esinesid kõnega Haridusministeeriumi noortejuhataja kol. J. Vellerind ja Põllutöökoja peasekretär J. Tõrmaküla. Maanoorte nõunik agr. E. Nugis, Harju maakonsulent agr. H. Luik ja maanoorte instruktor M. Kala käsitasid tähtsamaid tööülesan-

deid maanoorteringsides. F. Moor õpetas deklameerimist ja E. Idla rahvatantse. „Kandle Juss“ demonstreeris kandlemängu.

Kursusel õpiti uusi laule. Lauuvanemaks valiti Kose konvendi noortevanem A. Raidmets.

Laupäeva õhtul oli kursuslastel omavaheline koosviibimine. Pühapäeval korraldati vaie-luskoosolek ja kõnevõistlus.

Uusi maanoorteringsid.

Ülemaalise Maanoorte Ühenduse liikmeks registreeriti järgmised uued maanoorteringsid:

Jälevere Maanoorterings, Viljandimaal, Tævere v., Jälevere Põllum. Ühingu juures.

Kahula Maanoorterings, Virumaal, Jõhvi v., ÜENÜ Kahula os. juures. Liikmeid asutamisel 15. Ringi vanemaks haritud põllumees E. Tallermo.

Krabi Maanoorterings, Võrumaal, Krabi v., iseseisev ring. Liikmeid asutamisel 30. Ringi vanemaks taluperemees E. Harju.

Oandu Algkooli Maanoorterings, Virumaal, Maidla v., Oandu algkooli juures. Liikmeid asutamisel 25. Ringi vanemaks koolijuhataja E. Väät.

Sarakuse Algkooli Maanoorterings, Tartumaal, Mäksa v., kooli noortehingu osakond. Liikmeid asutamisel 20. Ringi vanemaks koolijuhataja A. Toots.

Lohusalu Ranna Maanoorterings, Harjumaal, Keila v., Keila Merikalurite Ühingu juures. Liikmeid asutamisel 12. Ringi vanemaks haritud põllumees R. Migur.

Lokuta Noortehing, Järvamaal, Säreve v., iseseisev ring. Liikmeid asutamisel 8. Ringi vanemaks koolijuhataja J. Laretei.

Haimre Algkooli Maanoorterings, Läänemaal, Haimre v., Haimre algkooli juures. Liikmeid asutamisel 34. Ringi vanemaks koolijuhataja J. Kurepalu.

Abja-Peraküla Maanoorterings, Pärnumaal, Abja v., Maanaiste Seltsi juures. Ringi vanemaks seltsi esinaine E. Gross.

Keina Põllumeeste Seltsi Maanoorterings, Läänemaal, Keina v., Põllumeeste Seltsi juures. Liikmeid asutamisel 27. Ringi vanemaks põllumees J. Sooster.

J. Laul, Kihelkonna konvendi noortevanem.

Soo Maanoortering, Petserimaal, Senno v., Ivanovo-Boloto algkooli juures. Liikmeid asutamisel 30. Ringi vanemaks õpetaja B. Labutin.

ÜENÜ Käosalu os. Maanoortering, Harjumaal, Keila v., ÜENÜ osakonna juures. Liikmeid asutamisel 20. Ringi vanemaks haritud põllumees R. Migur.

Vaikla Maatulundusklubi, Virumaal, Iisaku v., Vaikla Põllumeeste Seltsi juures. Liikmeid asutamisel 42. Ringi vanemaks koolijuhataja V. Juuse.

Keila Maanoortering, Harjumaal, Keila v., Keila Põllutöökooli juures. Liikmeid asutamisel 44. Ringi vanemaks koolijuhataja I. Leedu.

Pikavere Maanoortering, Harjumaal, Peninigi v., iseseisev ring. Liikmeid asutamisel 15. Ringi vanemaks põllumees S. Metsis.

V.-Tänasilma Kalmetu Maanoortering, Viljandimaal, V.-Tänasilma v., iseseisev ring. Liikmeid asutamisel 22. Ringi vanemaks aednik E. Meissaar.

Konguta Asunduse Maanoortering, Tartumaal, Konguta v., iseseisev ring. Liikmeid asutamisel 16. Ringi vanemaks põllumees V. Vallos.

Tuula Maanoortering, Harjumaal, Keila v., Tuula Maanaiste Seltsi juures. Liikmeid asutamisel 13. Ringi vanemaks õpetaja L. Taloma.

Suure-Kuliska Maanoortering, Petserimaal, Järvesuu v., Suure-Kuliska algkooli juures. Liikmeid asutamisel 10. Ringi vanemaks õpetaja T. Petrovski.

Kihelkonnale asutati maanoorte ühendus.

Kihelkonna konvendi Maanoorte Ühenduse koosolek peeti Kihelkonnal, 27. veebr. Seks puhuks olid kokku kutsutud konvendi maanoorteringide vanemad, juhatusliikmed ja aktiivsemad tegelased. Halva tee tõttu ei saanud kaugemate ringide tegelased ettenähtud arvu osa võtta. Olid koos Pidula, Mustjala, Lümända, Kurevere, Taritu ja Kihelkonna maanoorteringi esindajad. Ühenduse piirkonnas on asutatud seni 9 ringi. Lähemas tulevikus on lootus avada ringe veel 3—4 kohas.

Samal päeval peeti ka ringide juhtidele ja tegelastele kursuse, kus refereerisid konvendi noortevanem Jakob Laul, konv. esimees A. Kaar, konsulent S. Vaigre ja maanoorte instruktor O. Kolk. Vaheajal oli ühispidistamine.

Vastasutatud konv. Maanoorte Ühenduse lähemast töökavast oleks mainida: uute ringide organiseerimine, suvipäeva korraldamine, konvendi assistendi töölerakendamine, maanoorte liikumise propaganda juhtimine kohtadel, konvendi häälekandja asutamine, lipu muretsemine ühissõitude korraldamine (ka välismaale!), lõikuspüha korraldamine j. m.

Konvendi assistendiks valiti Ed. Pütt, aianodusassistent Lümändast. Ühenduse juhatusse

valiti: Ed. Hõbenik, Ed. Pütt, Fr. Tammar ja Tarkmeel.

Ühenduse asukohaks jääb kohaliku konsulendi büroo. Vanim ring Kihelkonnal on Lümända (11 a.), siis Pidula (5 a.).

J. L.

Peru maanoored pühitsesid aastapäeva.

Püähapäeval, 6. märtsil s. a. pühitses Vigala valla Peru algkooli juures töötav maanoortering oma esimest aastapäeva. Aastapäeva puhuks oli korraldatud peo-õhtu, kus esines kõnega Põllutöökoja peasekretär I. Tõrmaküla. Õhtul kanti ette B. Kangermann'i näidend „Kapral Salu“.

Esimene tegevusaasta Peru maanoorteringis möödus intensiivses töös. Läänud suvel korraldati juurviljakasvatuse võistlus. Talvisel tegevushooajal õpiti seltskondlikku kasvatust, kõneoskust, korraldati käsitöö- ja võimlemisõhtuid. Ringil on praegu 42 liiget. Ringi vanemaks on õpetaja Heino Nurmiste. Juhatusse kuuluvad: esimees Jaan Roosi, laekur Erna Palm ja kirjatoimetaja Jaan Reemann.

Raha rändab.

Näidake päältvaatajaile oma paremal peeposal sendilist raha. Sirutage käsi välja, pigistage peo rusikasse ja ütlege, et võite raha nõiduda vasakusse pihku. Sirutage vasak käsi välja, avage peo — tõepoolest ongi raha sääl. Nüüd avage ühtlasi parem peo, et kõik võiksid veenduda, et viimane on tühi. Pigistage mõlemad peod rusikasse ja laske raha tagasi rännata paremasse kätte. Siis avage korraga mõlemad peod ja ütlege, et raha on hoopis kadunud. Lõpuks küsige päältvaatajailt, kummas peos nad soovivad raha näha. Teie nõiute raha otsekohe sinna.

Selle triki ettevalmistamisel asetage kummaegi käe keskmise sõrme küünele tükike vaha või mõnda muud sitket, kleepuvat ainet. Sendised rahad olgu kummaski peos. Kui tarvis lasta raha kaduda, pigistage see kätt rusikas hoides vastu keskmise sõrme küünt. Kui peo kiiresti avame, ei märka keegi, et raha jäi küüne külge, sest päältvaatajad näevad ainult peopesa, mitte käeselga. Tahate raha jälle pihku, siis pigistage käsi rusikasse ja vabastage raha märkamatu küüne küljest.

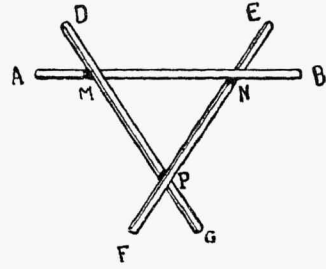
Kaks veeklaasi.

Otsige kaks ühesugust, mitte väga rasket, veeklaasi, tükikene küünalt ja lehekene pehmet paberit. Süüdate küünal ja asetage ühte klaasi, mis on asetatud lauale. Pärast seda kui küünal on natuke aega põlenud, katke klaas paberilehega, mis olgu enne märjaks tehtud. Nüüd asetage teine klaas serv serva vastu kummuli esimese pääle. Küünla leek jääb vähemaks ja kustub viimaks. Kui nüüd võtta kinni ülemisest klaasist ja tõsta see üles, siis tuleb sellega ühes ka alumine klaas.

Selle nähtuse seletus on järgmine. Leek tarvitab õhuhapniku alumises klaasis ära, mistõttu tekib ruum hõrendatud õhuga. Õhusurve väljaspoolt litsub nüüd mõlemad klaasid tugevasti üksteise vastu.

Katse kolme kepiga.

Võtke kolm ühepikkust kepikest või pliiatsit ja asetage nad laual seisundisse, mis kujutatud joon. 1. Selleks asetage esialgu kepid AB ja CD lauale ja lükake kepp EF kepi AB alla kuni punktini N ja kepi CD pääle kuni punktini P. Niisuguse seisu juures toetub igal kepil üks ots lauale ja teine ots ühele teisele kepile ning kogu süsteem püsib tasakaalus.

Kepikeste asemel võib tarvitada ka nuge, kusjuures noapääd olgu punktides A, E ja C ning terad punktides B, F ja D.

Veel huvitavamaks muutub katse, kui asetame noapääd kolme lauale pandud klaasi servale.

Selle katsega tõestame, et on võimalik ehitada üle tiigi silda kolme laua abil, kusjuures laud võivad olla märksa lühemad tiigi laiusest.

Ülesanded.

I

Alevi kauplusesse tuli võõras mees, kes otsis endale 5 krooni eest uue portfelli. Kauba eest maksis ta 10-ne kroonise rahaga. Kuna kaupmehel endal parajasti polnud peent raha tagasi anda, läks ta naaberkaupmehe juure, vahetas sääl võõralt saadud 10-ne kroonise peeneks ja andis ostjale 5 krooni tagasi. Selle järel läks ostja ära.

Naaberkaupmees märkas vasi pärast seda, et saadud 10-ne kroonine on vale raha. Ta viis selle esimesele kaupmehele tagasi ja see andis talle valerahaga asemele uue 10-ne kroonise.

Nüüd tegi kaupmees kokkuvõtte, kui palju ta operatsiooniga kaotas. Ta arvestas järgmiselt:

1. Portfell	Kr. 5.—
2. Ostjale tagasi antud	Kr. 5.—
3. Naaberkaupmehele uue 10-ne kroonine	Kr. 10.—

Kokku kr. 20.—

Kui palju kahju sai kaupmees tegelikult?

II

Peremees ütles end olevat elanud kogu oma elueast $\frac{1}{n}$ lapsena, $\frac{1}{4}$ noormehena, $\frac{1}{2}$ mehana ja 3 aastat raugana. Kui vana oli peremees.

Eelmise numbrü ülesannete lahendus.

I

Kaalupommide raskuseks oli 1, 3, 9 ja 27 kg.

II

Kellad löövad jälle korraga kaksteist 144 ööpäeva pärast.

TOIMETUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tän. 42. **Telefon** 484-84. — **Posti jooksev arve nr.** 275. **Ilmub üks kord kuus. TELLIMISE HIND:** aastas kr. 1,50; $\frac{1}{2}$ aastas kr. —,80. **Üksiknumber** 20 senti. **Peatoimetaja I. Tõrmaküla. Vastutav- ja tegevtoimetaja agr. E. Nugis.**

Seakasvatajad!

Käesolevaga teatame, et jätkame

elussigade ostmist eksportdiks

Arusaamatuste ärahoidmiseks teatame, et kuldid, poeginud emised ja lahjad sead eksportdiks ei kõlba. Kui siiski sääraseid sigu müügile tuuakse, saab nende eest maksta vastavat siseturu päevahinda, mis on madalam eksportsigade hindadest.

Väljamaksu hinnad eksportsigade eest:

eluskaal 90–120 kg. 60 snt. kg.

” 121–160 ” 65 ” ”

” 161 kg ja üle 60 ” ”

Elussigade vastuvõtukaal määratakse kindlaks eksporttapamajade vannutatud kaalujate poolt.

Vastuvõtupäevad: väljakuulutatud peekonsigade vastuvõtupäevadel eksporttapamajades ja raudteejaamades.

Märkus: Palume neid põllumehi, kes sigu ära annavad raudteele, laevadele ja autodele sigadega kaasa anda vajalik osa aluspõhku.

Ühing „Eesti Lihaeksport“

Meie tunneme

tsiilialpeetrit

kõrgeväärtusliku loodusliku
lämmastikväetisena

*põllul,
aias,
rohumaadel,*

mille väärtus ei seisa mitte ainult
16-protsendilises puhta salpeeterläm-
mastiku sisalduses, vaid ka tsiilis
leiduvate boori, magneesiumi, man-
gaani jne. lisandite kasulikus mõjus
taimekasvule.

Tasuta nõuande kõigis väetamisküsimusis
Tsiilialpeetri Põllumajanduslikus Büroos,
Tallinn, Pärnu mnt. 6.

VILJAPUU-KARBOLINEUM

„AKS“

kevadiseks pritsimiseks. „Aks“i“ vilja-
puukarbolineum sisaldab peale meie
põlevkiviõlide veel kivisöetõrva õlisid ja
on koostatud teadusliste uurimuste põhjal
sääraselt, et ta hävitab kõiki viljapuu
kahjureid ning nende mune.

Viljapuu karbolineum „Aks“ on Tartu
Ülikooli etnomoloogia katsejaama poolt
tegelikult proovitud ja hääks kiidetud.

Keemiatööstus „Aks“
Tartu, Aleksandri 46.

Reserveeritud.

Soovitame

piimatalitustele:

Rootsi „Alfa-Lava“, Saksa „Westfalia“ ning Soome „Lacta“ harilikke, poolhermeetilisi ja täishermeetilisi koorelahutajaid.

„Astra“ ja Silkeborgi vabrikute uuemat tüüpi ning paremate katsetulemustega kroonitud piimatööstuse masinaid.

Inglise plaatpastööre A. P. V. Praegusaja parimaid üldtunnustatud piimaveokanne ja piimakurni

Daani „F. M.“ ja Rootsi „Alfa“ Võitunnimaterjali, pergamenti, võisoola, võivärvi, väävelhapet, amüülalkoholi, masinarihmu ning kõiki piimatalituses vajalisi laboratooriumitarbeid.

Müük ainult piimatalitustele minimaalsete vahetalituskuludega

Jälgige hinnakirju!

P/K „VÕIEKSPORT“

„TEATAJA“

ON AJALEHT IGALE NOORELE JA VANALE.

„TEATAJA“ on ülevaatlik ja rahvapärase loetava kirjaviisiga.

„TEATAJA“ jagab nõuandeid ja avaldab õpetusi mitmesugustel erialadel.

„TEATAJA“ noorte erinurk on ainulaadne ja vajalik igale maanoorele.

„TEATAJA“ alandatud hinnaga kaasanded „Tõusev Noorus“ ja „Eesti Talu“ on ajakirjad, millised oma sisult ületamatud.

MAANOORED!

Tellige ja lugege sisukat ja odavat „Teatajat“.

C.F. DAUGULL

aiandus Tartus, Riia maantee 27,
telefon 109

Karusmarju,

viljapuid, kirsi-,

õuna-, ploomi-

ja pirnipuid.

Marjapõõsaid,

roose,

hõbekuuski

jne. jne.

Hinnakirjad tasuta Tartust ja Tallinnast
lilleärst H. Tischler & H. Nicot,
Kullasepa tänav nr. 8.

Seemneäri

Nurmsalu-Lauri & Ko

Tartus, Suurturg 17 • Telefon 10-96

Soovitab:

hästi idanevaid puhtsordilisi
aed-, juurvilja-, lille-, heina- ja
teisi

seemneid.

Aiandus- ja mesindustarbeid
Taimekaitsevahendeid
Puukoolisaadusi.

Mis täna tehtud, see homme hooleta.

Ärge oodake lämmastikväetiste muretsemi-sega viimse silmapilguni. Tellige nad aeg-sasti, siis võite kindel olla, et saate just seda, mida vajate oma viljade väetamiseks.

Kõikjal on hästi tuntud:

Lubisalpeeter IG — 15,5 % lämmastikku, ja umbes 28 % lupja, vastavalt umbes 50% süsihapu-lupja.

Lubiammoonsalpeeter — 20,5 % lämmastikku, ja umbes 35 % süsihapu-lupja.

Täisväetis nitrofoska IG — 14 % lämmastikku, 14 % fostorha-pendit, 18 % kaalit ja 8 — 10 % lupja.

Maanoored, laiendage oma silmaringi! Säiendage raamatute abil omi teadmisi!

Soovitame oma N. S. V. Liidu kirjanduse laos suures valikus venekeelset populaar-teaduslikku ja põllumajanduslikku kirjandust, näiteks:

Груздов.	Малина и ежевика	экр. 0.40
Изаев.	Мичуринские сорта плодовых и яго- ных культур.	” 2.30
Майзелис.	Начинающий шахматист	” 3.90
Молодчиков.	Лютер Бербанк	” 0.95
”	Творцы новых рантений	” 1.35
Москвитинова.	Земляника и клубника	” 0.60
”	Памятка пчеловода	” 0.95
Перльман.	Физика на каждом шагу	” 3.80
Римин.	Занимательная химия	” 3.05
Святский.	Занимательная метеорология	” 3.05
Смирнов.	Очерки о животных	” 0.95
Форсман.	Занимательная минералогия	” 4.20
Цветкова.	Смородина и крыжовник	” 0.60
Цингер.	Занимательная ботаника	” 1.90
Янкин.	Комнатное и грунтовое цветовод	” 1.35
Яхонтов.	Происхождение домашних животных	” 0.40

jne. jne.

Ladu täiendatakse uudistega. Saadaval raamatud kõikidelt teaduse, tehnika, põllu-majanduse, kirjanduse, kunsti ja spordi aladelt.

Kataloogid. Teadmiste andmine. Raamatute tellimine.

K. k-ü. „Töökool“ Tallinn, Pärnu mnt. 28.
Telefon 462-56.

V 60
1